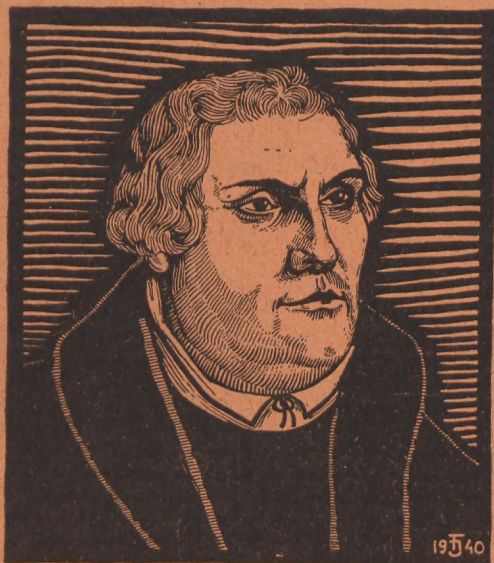

AZ EGYETEMES KÖZGYÜLÉS ÁLTAL 2963/X/1940—41. SZÁM ALATT
ENGEDÉLYEZETT TANKÖNYV

822.691

R. LUTHER MÁRTON
KIS KÁTÉJA

XX. KIADÁS

MAGYARÁZATOKKAL ELLÁTTA
MAJBA J. VILMOS
BUDAPESTI X. KER. EV. LELKIPÁSZTOR

BUDAPEST, 1941

KÓKAI LAJOS KIADÁSA, IV., KAMERMAYER KÁROLY-UTCA 3

Az evangélikus egyház hatása a magyar nemzeti irodalomra.

Amikor Luther megindította a reformációt, két magasztos elvet hirdetett. Egyfelől hirdette a lelkiismereti szabadságot és a szabad kutatás elvét; másfelől követelte, hogy Isten igéjét a nép anyanyelvén hirdessék. A szabad kutatás elve felvirágoztatta a tudományt; Isten igéjének a nép nyelven való hirdetése virágzásnak indította a nemzeti irodalmat.

Sajnos, kevesen tudják, hogy Luther magyarországi követői a magyar nemzeti irodalom terén mindenkor vezetőszerpelet játszottak, még az elnyomatás idejében is. Ellenségeink és irigyeink szeretik ezt elhallgatni, avagy elpalástolni. Így például Erdősi Szilveszter Jánost, az első magyar nyelvtan íróját, Luther tanítványát, nem mondják evangélikusnak, hanem mint Erasmistát, Erasmus Rotterdamus tanítványát emlegetik.

A reformáció előtti korból magyar nyelvű nyomtatványunk egyetlen egy sincs. A reformáció előtt Magyarországon csak egy könyvnyomdánk volt Budán. Ebből csak két latin nyelvű nyomtatvány maradt ránk az 1473-ik évből. A mohácsi vész után ez a nyomda is megszűnt.

Alig indul meg azonban a reformáció, megindul nálunk is a magyar nemzeti irodalom. A reformáció megindításával Luther magyar tanítványai nagy magyar irodalmi tevékenységet fejtenek ki. — A könyvnyomtatás hatalmas fegyvere volt a reformációnak.

Az első magyar nyelvű nyomtatvány már 1527-ben jelenik meg Krakkóban egy grammatikai műben, melyet Luther tanítványa, Erdősi Szilveszter János írt. Ugyancsak ő írta s adta ki az első magyar nyelvtant 1539-ben s lefordította **1541-ben az Újtestamentomot is**. Ez az újtestamentomi fordítás bizonyítja, hogy Erdősi Szilveszter János a reformáció híve volt. Mert ha az nem lett volna, akkor a pápa tilalmát betartja, mely a biblia olvasását eltiltotta, s ő, mint a pápa híve, az újtestamentomot le nem fordítja.

Az első magyar nyelvű nyomtatványnak a megjelenésétől, 1527-től kezdve 1541-ig, tehát 14 év alatt, jóval több mű jelent meg magyar nyelven, mint amennyi azelőtt Árpád korától kezdve a reformációig, tehát 600 éven át maradt ránk.

Megjelentek ezen rövid időszakban magyar nyelven evangélikus íróktól: Komjáthy Benedek Szent Pál levelei 1533-ban Krakkóban. — Pesti Gábor Újtestamentoma 1536-ban Bécsben. — Megjelent még két evangélikus énekeskönyv. — Egy magyar Aesopus. — Egy verses Krónika.

AZ EGYETEMES KÖZGYŰLÉS ÁLTAL 2963/X/1940-41 SZÁM ALATT
ENGEDÉLYEZETT TANKÖNYV

DR. LUTHER MÁRTON
KIS KÁTÉJA
MAGYARÁZATOKKAL

*

KÖZÉP, POLGÁRI ÉS NÉPISKOLÁK FELSŐBB OSZTÁLYAI
SZÁMÁRA ÍRTA

MAJBA J. VILMOS
BUDAPESTI X. KER. EV. LELKIPÁSZTOR

*

AZ ÚJ ZSINATI TÖRVÉNYEK FIGYELEMBE-
VÉTELÉVEL AZ EGYETEMES KÖZGYŰLÉS
ÁLTAL ELRENDELT KÁTÉ-SZÖVEGGEL

*

HUSZADIK KIADÁS

BUDAPEST, 1941.

KÓKAI LAJOS KIADÁSA, IV., KAMERMAYER KÁROLY-U. 3.

Bevezetés.

1. Mit kell minden evangélikus keresztyénnek ismernie?

A kis kátét.

2. Mi a káté?

Az egyház tana, melyben a keresztyén vallás veleje foglaltatik.

3. Hány részből áll a káté?

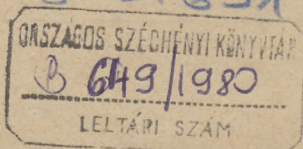
Öt részből. Az első szól Isten tízparancsolatáról; — a második: a keresztyén vagy apostoli hitvallásról; — a harmadik: Urunk imádságáról; — a negyedik: a keresztség szentségéről; — az ötödik: az Úr szent vacsorájáról és a gyónásról.

4. Mire tanítanak ezek a részek?

Az első: helyesen és jámborul élni; — a második: tisztán és igazán hinni; — a harmadik: helyesen imádkozni; — a negyedik és ötödik: Istenben minden kételkedés nélkül igazán bízni és Isten kegyelmi ajándékait elfogadni.

5. Ki írta a kis kátét?

A mi nagy reformátorunk: **Dr. Luther Márton.**

Dr. Luther Márton rövid életrajza.

Dr. Luther Márton istenfélő, tudós ember volt, akit az Úr kiválasztott a többi emberek közül, hogy megtisztítsa a keresztyén egyházat az idők folyamán keletkezett téves emberi tanoktól. Ily téves emberi tanok voltak: a bűnbocsátó cédulák árulása, Mária és a szentek imádása, a papi nőtlenség, az Úrvacsorának egy szín alatt való kiszolgáltatása stb.

Egyházjavító működését 1517 október 31-én kezdte meg, amikor 95 tételt kifüggesztett a wittenbergi vártemplom ajtajára. Azóta ünnepli az evangélikus egyház október 31-ét, mint a reformáció emléknapját.

A nagy reformátor Eisleben-ben született 1483 nov. 10-én és ugyanott meghalt 1546 február 18-án.

Életének legnagyobb részét Wittenbergben töltötte, ahol mint egyetemi tanár és városi lelkész működött. **Legfontosabb műve az volt,** hogy a reformációt, azaz az egyházjavítást véghez vitte és a bibliát a nép nyelvére lefordította. Ezért marad áldott az ő neve és emlékezete.

Luther történelmi nagysága abban nyilatkozott meg, hogy egyházjavító működése kihatott az akkori egész keresztyénségre. Míg Zwingli működése csak a kis Schweizra terjedt ki, addig Luther hatalmas szellemi erejével megmozgatta a kedélyeket saját hazájában, Németországban és ezentúl Európa valamennyi országában is. Kiemelkedő nagysága nyilatkozott meg abban is, hogy a művészetet nem küszöböltette ki a templomból, hanem ellenkezőleg, a koráléneket és az orgonaművészetet a nép épülésére és az istentisztelet szolgálatába állította be.

Milyen vallású vagy?

Én evangélikus keresztyén vagyok.

A mi evangélikus egyházunkat teljes nevén évszázadokon át **ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyháznak** nevezték. S ez a név továbbra is teljes joggal megilleti.

*

Keresztyénnek azért nevezem magamat, mert hiszek egy Istenben és az ő egyszülött Fiában, a Jézus Krisztusban és megkeresztelkedtem az Atyának, a Fiúnak és a Szentlélek Istennek nevében.

Evangélikusnak azért nevezem magamat, mert egyedül Jézus Krisztus igaz evangéliomát hiszem.

Ágostai hitvallású evangélikusnak azért nevezem magamat, mert 1530-ban Ágosta (Augsburg) városában olvasták fel az evangélikusok először hitvallásukat, mely ma is az egyház hitvallása.

Az evangélikusokat **Protestáns**-oknak is hívják, mert ők az 1529-iki speieri birodalmi gyűlésen protestáltak, azaz tiltakoztak azon határozat ellen, melyet a római katolikus többség hozott, hogy az evangélikus vallást megsemmisítse. A római katolikus többség ugyanis azt határozta, hogy minden evangélikus prédikációt be kell szüntetni és a misét vissza kell állítani. De az evangélikusok kijelentették, hogy hit és erkölcs dolgában csak Isten Igéjét követik, azért az evangéliomi prédikációt be nem szüntetik s a misét vissza nem állítják.

Az evangélikus egyház hitforrása.

Az evangélikus egyház hitforrása egyedül a Szentírás.

A Szentírás alapigazságait röviden a hitvallási iratok foglalják össze.

A hitvallási iratok kétfélék ú. m.:

I. **Egyetemes hitvallási iratok**, melyek a többi keresztyén felekezettel közösek. Ezek:

1. Az Apostoli hitvallás, vagyis Hiszekegy.
2. A niceai hitvallási irat 325-ből.
3. Az Athanásziusi hitvallás.

II. **Különös hitvallási iratok**, melyek az evangélikus egyház sajátos hitvallási iratai, ezek:

1. Az Ágostai hitvallás (1530).
2. Az Ágostai hitvallás védőirata (Apologia 1530).
3. Luther Márton Kis- és Nagy Kátéja (1529).
4. A schmalkaldeni cikkek (1537).
5. Az Egyességi irat (Formula Concordiae 1572).

Dr. Luther Márton kis kátéja.

I. RÉSZ.

A tízparancsolat.

Az első parancsolat.

Ne legyenek más isteneid !

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent mindennél jobban féljük, szeressük és Őbenne bízunk.

A második parancsolat.

Ne vedd hiába Istened nevét!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: nevével ne átkozódjunk, ne esküdözzünk, ne igézzünk, ne hazudjunk, se ne csaljunk, hanem őt minden szükségünkben segítségül hívjuk, imádjuk és hálaadással dicsőítsük.

A harmadik parancsolat.

Az ünnepnapot megszenteljed!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: Igéjét és annak hirdetését meg ne vessük, hanem szentnek tartsuk, örömet hallgassuk és tanuljuk.

A negyedik parancsolat.

Tiszteld atyádat és anyádat!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: szüleinket és urainkat meg ne vessük, se haragra ne ingereljük, hanem tiszteljük, becsüljük és szeressük őket, nekik szolgáljunk és engedelmeskedjünk.

Az ötödik parancsolat.

Ne ölj!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk testében kárt vagy fájdalmat ne okozzunk, hanem minden testi szükségében segítségére és javára legyünk.

A hatodik parancsolat.

Ne paráználkodjál!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: szavainkban és cselekedeteinkben tiszták és szemérmesek legyünk és hitestársát mindenki szeresse és megbecsülje.

A hetedik parancsolat.

Ne lopj!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk pénzét vagy vagyonát el ne vegyük, se hamis áruval vagy

csalással el ne tulajdonítsuk, hanem inkább támogassuk, hogy vagyonát megőrizhesse és megélhetését javíthassa.

A nyolcadik parancsolat.

Ne tégy felebarátod ellen hamis tanubizonyságot!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunkat hazugságba ne keverjük, el ne áruljuk, ne kisebbítsük, se rossz hírért ne költünk, hanem inkább mentsük, jót mondjunk róla és mindent javára magyarázzunk.

A kilencedik parancsolat.

Ne kívánd felebarátod házát!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk házára vagy örökségére álnokul ne törekedjünk, se az igazság színe alatt azokat el ne tulajdonítsuk, hanem inkább segítségére és szolgálatára legyünk, hogy azokat megtarthassa.

A tizedik parancsolat.

Ne kívánd felebarátod feleségét, szolgáját, szolgálóleányát, barmát, vagy bármiféle tulajdonát!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istent féljük és szeressük: felebarátunk feleségét, cselédségét vagy barmát el ne idegenítsük, erőszakkal el ne vonjuk vagy hűtlenségre ne csábítsuk, hanem inkább azon legyünk, hogy azok nála megmaradjanak és kötelességüket teljesítsék.

Mit mond Isten most már mindezekről a parancsolatokról? — Felelet:

Azt mondja:

Én, az Úr, a te Istened, szigorú Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkét gyermekeiken harmad- és negyedízig, azokon, akik engem gyűlölnek, de kegyelmet gyakorlok ezerízig azokkal, akik engem szeretnek és parancsolataimat megtartják.

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten büntetéssel fenyegeti mindazokat, akik ezeket a parancsolatokat megszegik. Azért féljünk haragtól és ne vétsünk ezek ellen a parancsolatok ellen. Viszont kegyelmet és minden jót ígér mindazoknak, akik ezeket a parancsolatokat megtartják. Azért szeressük őt, bízzunk benne és örömet teljesítsük parancsolatait.

II. RÉSZ.

A hiszekegy.

Az első hitágazat.

A teremtről.

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremőjében.

Mit jelent ez? — Felelet:

Hiszem, hogy Isten teremtett engem minden teremtménnyel együtt. Nekem testet, lelket, szemet, fület és minden tagot, értelmet és minden érzéket adott és ezeket most is fenntartja. Ezenkívül ruhát, lábbelit, ételt, italt, házat, udvart, feleséget, gyermekeket, szántóföldet, barmot és mindenféle jót ad. A test és élet minden szükségletével és táplálékával naponként bőven ellát. Minden veszedelem ellen megoltalmaz és minden gonosztól megvéd és megőriz.

És mindezt csupán atyai, isteni jóvoltából és irgalmából cselekszi, anélkül, hogy arra érdemes vagy méltó volnék. Mindezért én neki hálával és dicsérettel, szolgálattal és engedelmességgel tartozom.

Ez bizonyos igaz!

A második hitágazat.

A megváltásról.

Hiszek a Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, a mi Urunkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszítettet, meghalt és eltemetett; alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadott halottaiból, fölment a mennyekbe, ott ül Istennek, a mindenható Atyának jobbján, ahonnan eljő ítélni élőket és holtakat.

Mit jelent ez? — Felelet:

Hiszem, hogy Jézus Krisztus valóságos Isten, az Atyától öröktől fogva született, és valóságos ember is, Szűz Máriától született; nekem Uram, aki engem, elveszett és elkárhozott embert megváltott minden bűntől, a haláltól és az ördögnek hatalmából megszabadított és magáévá tett; nem arannyal, sem ezüstrrel, hanem szent és drága vérével, ártatlan szenvedésével és halálával; hogy egészen az övé legyek, az ő országában ő alatta éljek, néki szolgáljak örökkévaló igazságban, ártatlanságban és boldogságban; amint ő feltámadott a halálból, él és uralkodik mindörökké.

Ez bizonynyal igaz!

A harmadik hitágazat.

A megszentelésről.

Hiszek a Szentlélekben; egy keresztyén Anyaszent-egyházat; szenteknek közösségét; bűnöknek bocsátatát; testnek feltámadását és az örök életet. Ámen.

Mit jelent ez? — Felelet:

Hiszem, hogy saját értelmemmel vagy erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban, az én Uramban hinni, sem öhozzá eljutni, hanem a Szentlélek hívott engem az evangéliom által, ajándékaival megvilágosított, az igaz hitben megszentelt és megtartott; amiképen a földön az egész keresztyénséget hívja, gyűjti, megvilágosítja, megszenteli és Jézus Krisztusnál megtartja az egy igaz hitben. Ebben a keresztyénségben kegyelme gazdagságából nekem és minden hívőnek minden bűnt naponként megbocsát, az ítélet napján engem és minden holtat feltámaszt és nekem minden Krisztusban hívővel együtt örök életet ad.

Ez bizonynyal igaz!

III. RÉSZ.

A Mi Atyánk.

Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy!

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten ezzel magához akar minket édesgetni, hogy elhiggyük, hogy ő nekünk édesatyánk, mi pedig édesgyermekei vagyunk; hogy bátran és teljes bizalommal kérjük őt, mint szerető gyermekek szerető atyjukat.

Az első kérdés.

Szenteltessék meg a Te neved!

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten neve magában is szent ugyan, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy közöttünk is szent legyen.

Miképen történik ez? — Felelet:

Ha Isten Igéjét tisztán és igazán tanítjuk, és mi, mint Istennek gyermekei, a szerint kegyesen is élünk. Erre segíts minket szerető mennyei Atyánk! Aki pedig másképen tanít és él, mint ahogy Istennek Igéje tanítja, az megszenteltségteleníti köztünk Isten nevét. Ettől őrizz meg minket, mennyei Atyánk!

A második kérdés.

Jöjjön el a Te országod!

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten országa eljön ugyan önmagától, a mi imádságunk nélkül is, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy mihozzánk is eljöjjön.

Miképen történik ez? — Felelet:

Ha a mennyei Atya Szentlelkét adja nekünk, hogy kegyelme által szent Igéjének higgyünk és kegyesen éljünk, itt ideig és ott örökké.

A harmadik kérdés.

Legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy itt a földön is!

Mit jelent ez? — Felelet:

Istennek jószágos és kegyes akarata teljesül ugyan a mi kérésünk nélkül is, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy közöttünk is teljesüljön.

Miképen történik ez? — Felelet:

Ha Isten megtör és meggátol minden gonosz szándékot és akaratot, mely az ő nevét megszentelni és országát hozzánk jönni nem engedi, amilyen: az ördögnek, a világnak és saját testünknek akarata; ellenben megerősít és szilárdan megtart minket az ő Igéjében és a hitben életünk végéig. Ez az ő kegyes és jószágos akarata.

A negyedik kérdés.

A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten, a mi kérésünk nélkül is megadja ugyan a mindennapi kenyeret minden gonosz embernek, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy ezt velünk beláttassa és mi hálaadással vegyük mindennapi kenyerünket.

Mit jelent a mindennapi kenyér? — Felelet:

Mindazt, ami a test táplálására és szükségleteire tartozik, úgymint: étel, ital, ruházat, lábbeli, ház, udvar, szántó föld, barom, pénz, vagyon, kegyes házastárs, istenfélő gyermekek, jámbor cselédek, istenfélő és hűséges felsőbbség, jó kormány, jó időjárás, békeség, egészség, jó rend, becsület, jó barátok, hűséges szomszédok és ezekhez hasonlók.

Az ötödik kérdés.

És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

Mit jelent ez? — Felelet:

Ebben az imádságban azt kérjük, hogy a menyeyei Atya ne tekintse a mi bűneinket és miattuk ne tagadjon meg kérésünket. Mert mi mindabból, amit tőle kérünk, semmire sem vagyunk méltók, nem is érdemeltük meg; hanem mindazt kegyelemből adja meg nekünk, mert mi naponként vétkezünk és bizony csak büntetést érdemlünk. Azért viszont mi is készek vagyunk szívünk szerint megbocsátani és örömet jó tenni azokkal, akik mi ellenünk vétettek.

A hatodik kérdés.

És ne vígy minket kísértésbe!

Mit jelent ez? — Felelet:

Isten nem kísért ugyan senkit sem, de mi azt kérjük ebben az imádságban, hogy Isten őrizzen és tartson meg minket, hogy az ördög, a világ és a mi testünk meg ne csaljon és téves hitbe, kétségbeesésbe,

és más nagy gyalázatba és bűnbe ne csábítson. És ha ezek megtámadnának minket, végül mi győzzünk és a győzelmet meg is tartsuk.

A hetedik kérdés.

De szabadíts meg minket a gonosztól!

Mit jelent ez? — Felelet:

Ebben az imádságban összefoglalásképen azt kérjük, hogy a mi mennyei Atyánk szabadítson meg minket mindazoktól a veszedelmektől, melyek testünket és lelkünket, vagyónunkat és becsületünket fenyegetik, és egykor, ha végóránk eljön, boldog kimúlást adjon és e nyomorúság völgyéből kegyelmesen magához vegyen a mennyekbe.

Mert tied az ország, és a hatalom és a dicsőség. Mindörökké.

Ámen.

Mit jelent ez? — Felelet:

Hogy én bizonyos legyek afelől, hogy ezeket a kéréseket a mi mennyei Atyánk szívesen fogadja és meghallgatja; mert ő maga parancsolta, hogy így imádkozzunk, és megígérte, hogy meghallgat minket. Ámen, Ámen azt jelenti: Igen, igen, úgy legyen!

IV. RÉSZ.

A szent keresztség szentsége.*Először.**Mi a keresztség? — Felelet:*

A keresztség nem csupán közönséges víz, hanem az Isten parancsolatába foglalt és Isten Igéjével egybekapcsolt víz.

Melyik az Istennek ez az Igéje? — Felelet:

Krisztus urunk Máté evangélioma végén ezt mondja: **Menjetek el széles e világra, tanítsatok minden népeket és keresztteljétek meg őket az Atyának és a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.**

*Másodszor.**Mit ad, vagy mit használ a keresztség? — Felelet:*

Eszközli a bűnök bocsánatát, megszabadít a haláltól és az ördögtől, s örök üdvösséget ad mindazoknak, akik hiszik azt, amit Isten Igéje és ígérete mond.

Melyik az Istennek ez az Igéje és ígérete? — Felelet:

Krisztus Urunk Márk evangéliomának végén ezt mondja: **Aki hisz és megkeresztelkedik, üdvözl, aki pedig nem hisz, elkárhozik.**

*Harmadszor.**Hogyan művelhet a víz ilyen nagy dolgokat? — Felelet:*

A víz bizonyára nem műveli, hanem **Istennek Igéje**, mely a vízzel együtt van, és a **hit**, mely a vízzel kapcsolatos Igében bíz. Mert Isten Igéje nélkül a víz csupán csak víz és nem keresztség, Isten igéjével együtt azonban keresztség, vagyis az életnek kegyelemben gazdag vize és a Szentlélekben való újjászülésnek fürdője, miként azt Szent Pál Titushoz írt levelének III. részében mondja:

Az újjászületésnek fürdője és a Szentlélek megújítása által, melyet kitöltött reánk bőséggel a mi Üdvözítőnk, a Jézus Krisztus által, hogy az Ő kegyelméből megigazuljunk és örökösei legyünk az örök életnek, a reménység szerint. Ez minden bizonnyal igaz!

Negyedszer.

Mit jelent az ily vízzel való keresztelezés? — Felelet:

Azt jelenti, hogy a bennünk lévő régi ember naponkénti bűnbánat és töredelmesség által vízbe fojtassék és meghaljon minden bűnnel és gonosz kívánsággal együtt, és viszont naponként új ember jöjjön elő és támadjon fel, aki Isten előtt igazságban és tisztaságban örökké éljen.

Hol van ez megírva? — Felelet:

Szent Pál a Rómabeliekhez írt levelének VI. részében ezt mondja: Krisztussal együtt eltemettettünk a keresztség által a halálba, hogy miképen feltámasztott Krisztus a halálból az Atyának dicsősége által, azonképen mi is új életben járjunk.

A gyónásról.

Mi a gyónás? — Felelet:

A gyónás két dolgot foglal magában. Az egyik az, hogy bűneinket megvalljuk; a másik, hogy a feloldozást vagy bűnbocsánatot úgy fogadjuk a lelkipásztor-tól, mint Istentől magától és semmiképen ne kételkedjünk, sőt erősen higyjük, hogy bűneinket ezáltal Isten is megbocsátotta.

Mely bűnöket kell meggyónnunk?

Isten előtt, mint ahogyan a Miatyánkban tesszük, minden bűnbén vétkeseknek kell magunkat vallanunk, még azokban is, amelyekről nem tudunk.

V. RÉSZ.

Az Úr szent vacsorája.

(Az Oltáriszentség.)

Mi az Oltáriszentség? — Felelet:

A mi Urunknak, Jézus Krisztusnak, valóságos teste és vére, a kenyér és bor színe alatt nekünk keresztényeknek magától a Krisztustól rendelt étel és ital.

Hol van ez megírva? — Felelet:

Máté, Márk, Lukács szent evangelisták és Szent Pál ezt írják:

A mi Urunk Jézus Krisztus azon az éjszakán, melyen elárultatott, kezébe vette a kenyeret és hálát adván, megtörte és tanítványainak adta, ezt mondván: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, amely ti érettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

Hasonlóképen, miután vacsorált, kezébe vette a poharat is és hálát adván, adá nekik, ezt mondván: Igyatok ebből mindnyájan, e pohár amaz új szövetség az én véremben, mely ti érettetek és sokakért kiontatik bűnök bocsánatára. Ezt cselekedjétek, valameny-nyiszer isszátok, az én emlékezetemre.

Mit használ az ilyen evés és ivás? — Felelet:

Ezt megmutatják ezek az Igék:

Érettetek adatott és kiontatott bűnök bocsánatára. Vagyis, hogy a szentségben ezen Igék által bűnbocsánatot, életet és üdvösséget nyerünk. Mert ahol bűnbocsánat van, ott élet és üdvösség is van.

Hogyan művelhet a testi evés és ivás ilyen nagy dolgokat? — Felelet:

Bizonyára nem az evés és ivás műveli, hanem az Igék, melyek így szólnak: **Érettetek adatott és kiontatott bűnök bocsánatára.**

Ezek az Igék alkotják a testi evés és ivás mellett a szentségnek velejét. És aki ezeknek az Igéknek hisz, az elnyerte, amit ezek hirdetnek és ígérnek, t. i. a bűnök bocsánatát.

Ki él tehát ezzel a szentséggel méltóképen? — Felelet:

A böjtölés és testi előkészülés ugyan szép külső önfegyelmzés, de igazán méltó és kellőleg előkészült csak az, aki hisz ebben az Igében: **Érettetek adatott és kiontatott bűnök bocsánatára.**

Aki pedig nem hisz ezeknek az Igéknek, vagy kételkedik bennük, az méltatlan és készületlen. Mert ez az Ige: **Érettetek,** — tiszta hívő szíveket kíván.

I. RÉSZ.

Magyarázatok a tízparancsolathoz.

A tízparancsolat útmutatónk az élet útján. A tízparancsolat arra tanít bennünket, hogy hogyan kell helyesen és jámborul élni. Isten a tízparancsolatot Mózesnek adta a Sinai hegyen két kőtáblára vésve. Az egyik kőtáblán az első három parancsolat volt írva s ezek szólnak az Isten iránti kötelességekről; a másikon 7 parancsolat volt írva s ezek szólnak a felebarát iránti kötelességről.

Minden parancsolatban van parancs arra, amit tenni kell s van tilalom arra, amit kerülni kell.

Míg a parancsolatok többsége csak azt mondja el, amit Isten megtilt, addig Luther a parancsolatok magyarázatában arra is felhívja a figyelmünket, amit tőlünk a parancsolatok megkövetelnek. Luther azt is mondja, hogy minket a parancsolatok betöltésére Isten iránt való szeretet és a gyermeki félelem indítson, mert ha Istent igazán szeretjük, akkor örömmel teljesítjük parancsolatait. Ezért Luther minden parancsolat magyarázatát ezzel kezdi: „Istent féljük és szeressük.“ I. János V. 3. Mert az az Isten szeretete, hogy parancsolatait megtartsuk.

I. parancsolat.

„Ne legyenek más isteneid!“

Az első parancsolat arra tanít, hogy **van Isten!**
— „Csak a bolond mondja az ő szívében, hogy nincs Isten“. 14. Zsolt. 1. — Az egy igaz Isten mellett ne le-

gyenek más isteneink. Aki más idegen isteneket imád, az bálványimádó. Isten az ég és föld ura, aki az én Istenem.

Az első parancsolatban a parancs az, hogy mi egyes-egyedül az Istent imadjuk, csak Őtöle féljünk, csak Őbenne bízunk és Őt mindennekfelett szeressük.

Tiltva van a bálványozás; valamint az, hogy valaki pénzét, vagyonát, a földi élvezeteket jobban szeresse, mint Istent, s pénzért, földi előnyökért valóságát elhagyja.

Bibliai történetek: A világ teremtése I. Mózes I. Az aranyborjú imádása. II. Mózes XXXII. 4. — Moloch bálványimádása, akinek a bálványimádók gyermekeiket áldozták. III. Mózes XVIII. 21. — Judást pénzszeretete árulóvá tette. Máté ev. XXVI. 47—56. — A tékozló fiú a világ gyönyöreit keresve elhagyta a szülői házat és a bűn útján nyomorba jutott. Lukács ev. XV. 11—32.

Bibliai versek: János ev. IV. 24. — 90. Zsolt. 2 — I. János V. 3. — Máté ev. VI. 24. — Máté ev. XXII 37—40. — Róm. VII. 19. — 37. Zsolt. 5. — I. Kor. X. 14.

Ének: Dicsőség mennyben Istennek, ég és föld őt áldja!

Ő teremtője mindennek, örök az Ő jósága.

Védő szárnyal minket beféd, Ő ad igaz békességet,

Csak Ő a mi oltalmunk.

K. É. 1. 1.

II. parancsolat.

„Ne vedd hiába Istened nevét!”

A második parancsolatban Isten kinyilatkoztatja magát mint gondviselő s megmentő mennyei Atya.

A parancs tehát az, hogy mi életszükségleteinkben, bajainkban egyedül Istent hívjuk segítségül.

A vett jótéteményekért pedig Istennek hálát mondani ne feledkezzünk meg.

Tiltva van az átkozódás, azaz, hogy mi Isten nevével valakinek rosszat kívánjunk. Tiltva van a hamis esküvés, azaz, hogy valótlan állításainkat Isten nevével megerősítve igazaknak tüntessük fel. Tiltva van végül, hogy jóskhoz és kuruzslókhoz forduljunk segítségért.

Bibliai történetek: Jákób hazudott atyjának, Izsáknak és megcsalta testvérét, Ézsaut, hogy elnyerje az elsőszülöttségi jogot. Ezért Isten azzal büntette, hogy kénytelen volt Ézsau haragja elől elhagyni a szülői házat. Saul király jóskhoz és kuruzslókhoz ment a csata előtt s büntetésül elvesztette a csatát.

Drága Üdvözítőnket hamis tanúk esküje alapján ítélték halálra. — Jézus a Samáriai asszonnyal való beszélgetés alkalmával tanított minket Isten helyes imáadására. Azt mondta: „Isten lélek és akik Őt imádják, szükséges, hogy lélekben és igazságban imádják.“ János ev. IV. 24. Tehát nem külső szertartásokkal, hanem tiszta szívből fakadó imával és énekel dicsőítsük Istent.

Bibliai versek: Máté ev. V. 34. — Gal. VI. 7—8.
— 50 Zsolt. 15. — 103. Zsolt. 1—2. — Ján. Jel. XIV. 7.

Ének: Az Úr az én örökségem, Atyám és erős kövárom,
Vigasztalóm, reménységem, jutalmam Tőle várom.
Csak Őbenne van erős bizalmam, Sok jót tett velem,
Mióta születtem és nem fogy el jósága.

K. É. 18.—1.

III. parancsolat.

„Az ünnepnapot megszentelj!”

A **harmadik parancsolatban** kinyilatkoztatja Isten az ünnepnap megszentelésének a kötelességét.

A harmadik parancsolatban a parancs az, hogy mi vasárnapokon és ünnepnapokon elmenjünk a templomba, áhítattal hallgassuk a prédikációt; otthon is örömmel olvassuk a Szentírást, az imakönyvet és az énekeskönyvet.

Tiltva van az Isten ígéjének megvetése, valamint az, hogy mi vasárnap és ünnepnap dolgozzunk.

De az olyan munka, ami az élet fenntartásához okvetlenül szükséges, a betegek ápolása, bajba került emberek megsegítése (tűzvész, árvíz, életveszély alkalmával), meg van engedve.

Bibliai történetek: Jézus feltámadása. — A vízkóros ember meggyógyítása szombaton. — Lukács ev. XIV. 1—6.

Isten szeretetből elrendelte, hogy hat napon át dolgozzunk, a hetedik napon pedig pihenjünk. Isten velünk jót akart tenni, mikor hetenként egy pihenőnapot kijelölt. De Isten azt is akarta, hogy ez a pihenőnap egyúttal ünnep is legyen, amikor Isten az Ő ígéjével különösen is táplálja és erősíti lelkünket.

A keresztyén egyház a vasárnapot ünnepli, mint Istentől rendelt ünnepnapot, mert e napon támadott fel Jézus a halálból; ezen a napon töltetett ki a Szent Lélek az apostolokra, s alapította Jézus a keresztyén anyaszentegyházat.

Bibliai versek: 26. Zsolt. 8. — Jak. I. 22. — Jak. I. 27. — Zsid. X. 25.

Ének: Csüggedt szívem ma rakd le terhed,
Könnyes szemem nézz égre fel,
Melyen az Úr pihenned enged.
Ím felvirradt a szép reggel.
A nagy Isten maga szentelte,
Az üdv napjává e napot,
Midőn az élet fejedelme
A halálból feltámadott.

K. É. 280.—1.

Az ünnepekről.

Három főünnepünk van, úgymint Karácsony, Húsvét és Pünkösd. **Karácsonykor** született Jézus; **húsvéthor** feltámadott Jézus; **áldozócsütörtökön** mennybe szállt Jézus; **pünkösdkor** kitöltötte a Szent-Lelket az apostolokra s alapította a keresztyén egyházat.

A karácsony előtti négy vasárnapot **adventi vasárnapnak** nevezzük. Advent szó azt jelenti „jövetel“, azaz hogy karácsonykor fog jönni Jézus; a mi kötelességünk pedig ezeken a vasárnapokon a szent ünnepekre kellőleg elkészülni.

Karácsony után a nyolcadik napon van **újév**, a polgári esztendő kezdete és Jézus névadásának ünnepe. Január 6-ra pedig esik a **Három Királyok ünnepe**, amelyet **Vízkereszt ünnepének** is neveznek.

A Húsvét előtti 6 vasárnapot **bőjti vasárnapoknak** nevezzük. Ezen elnevezés bőjt a középkorból maradt reánk s helyesebben e vasárnapokat **passiói**, vagyis **kínszenvedési** vasárnapoknak kellene nevezni, mert ezeken a vasárnapokon a keresztyének Jézus kínszenvedéséről emlékeznek meg.

A Húsvét előtti hetet **nagyhétnek** nevezzük. A nagyhét **virágvasárnap**al kezdődik. Virágvasárnapnak azért nevezzük, mert ekkor a nép Jézus útjára virágokat hintett. A nagyhétbe esnek zöldcsütörtök és nagypéntek ünnepei is. **Zöldcsütörtökön** szerezte Jézus a szent úrvacsorát és aznap este elárulta Őt Judás. **Nagypénteken** délelőtt 9 órakor keresztre feszítettetett.

A pünkösd utáni vasárnapon van a **Szent-Háromság ünnepe**, mely eszünkbe juttatja mindazt, amit a Szent-Háromság üdvünkért tett. Ezen ünnep után jövő vasárnapokat így nevezzük: **Szent-Háromság utáni első vasárnap; Szent-Háromság utáni második vasárnap** stb.

Az aratás után tartjuk az **aratási emlékünnepet**. Október 31-én a **reformációi emlékünnepet** s az év egyik vasárnapján a **bűnbánati napot**.

Az **istentisztelet nyelve** mindíg az illető nép anyanyelve legyen; azért elvetjük a latin nyelvnek, mint idegen, a nép előtt érthetetlen nyelvnek a használatát az istentisztelet alkalmával. Az evangélikus istentiszteletnek lényeges építő része a **liturgia**.

IV. parancsolat.

„Tiszteld atyádat és anyádat.“

A **negyedik parancsolatban** Isten elsősorban a gyermekeknek szüleik iránti kötelességeit nyilatkoztatta ki.

A negyedik parancsolatban a parancs az, hogy mi szüleinket szeressük és nekik engedelmeskedjünk; munkaadó uraink javát előmozdítsuk.

Szigorúan tiltva van a szülőt csúfolni, vagy megvetni.

Bibliai történet: A 12 éves Jézus. — Absalon története.

Isten különbözőképen bünteti az engedetlen gyermekeket. „A szemet, amely megcsúfolja atyját vagy megútálja az anyja iránt való engedelmességet, kivágják a völgynek hollói vagy megeszik a sasfiak“, mondja a Példabeszédek könyve (XXX. 17.). Isten megáld minden engedelmes gyermeket és azoknak jó dolgot és hosszú életet ígér. Ezért ne legyen egy gyermek sem tiszteletlen vagy engedetlen szüleivel szemben.

A negyedik parancsolat magában foglalja egyúttal az egyházi és világi hatóságok, valamint a különböző közösségek vezetői (iskola, hivatal) iránt való kötelességeinket is. A hívő szeresse egyházát; a tanuló tisztelje tanítóját; minden ember ragaszkodjék hazájához.

Bibliai versek: Ef. VI. 1—3. — Róma XIII. 1. — Zsid. XIII. 17. — I. Péter II. 17. — I. Tim. V. 8. — 133. Zsolt. 1. — Kol. IV. 1. — I. Thes. V. 12—13. — Máté ev. XXII. 21.

Ének: Szent neved magasztalom, Uram, hogy életet adtál;
Hálászó kél ajkamon, hogy szülőkkel megáldottál,
Kik a keresztyénségben nevelnek s kegyességben.

K. É. 469.—1.

Én evangélikus vagyok,
Vallásomért élek-halok.
Ez Jézus igaz vallása,
Melynek nincs a földön mása.

Hazádnak rendületlenül, légy híve óh magyar!
Bölcsöd az, majdan sírod is, mely ápol s eltakar,
A nagy világon ekívül, nincsen számodra hely,
Aldjon vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell!

V. parancsolat.

„Ne ölj.“

Az ötödik parancsolatban Isten felebarátaink iránti kötelességeinket nyilatkoztatta ki, melyek főleg életükre, életszükségleteikre, testi és lelki javaikra vonatkoznak.

Az ötödik parancsolatban tiltva van az emberölés; de tiltva van az is, hogy mi felebarátunk testében kárt vagy sérelmet okozunk. Az egészség drága kincs, azért bosszantással senkinek az életét ne rövidítsük. De saját életünket se rövidítsük mértéktelen ivással, evéssel és mulatozással.

A parancs itt az, hogy mi felebarátunkat minden életszükségében és bajában segítsük, jólétét előmozdítsuk. De saját jólétünkről és boldogulásunkról is olyképen gondoskodjunk, hogy Istentől nyert szellemi tehetségeinket kiműveljük, testi egészségünket edzéssel és munkával ápoljuk.

Bibliai történetek: Kain és Ábel. I. Mózes IV. 8—16. — Heródes király, ki Bethlehem körül megölette a gyermekeket. Máté ev. II. 16—23. — Szép példát adtak a felebaráti szeretet gyakorlására az első keresztyének, akik a jeruzsálemi gyülekezetben felállították az első szegénygondozást és hét diakónust választottak. Ap. Csel. VI. 1—15.

Szellemi tehetségeink és testi képességeink kiművelésére példaképünk a 12 éves Jézus legyen, aki „gyarapodék bölcsességben és testének állapotjában; Isten és ember előtt való kedvességben“. Lukács ev. II. 52.

Bibliai versek: Máté ev. V. 21—22. — Ef. IV. 26. — Róm. XII. 19—21. — I. Ján. IV. 20. — Máté ev. V. 44—45.

Ének: Testvéreim javáért, fáradnom, küzdenem:
Erre segélj, óh Isten, én édes Istenem!
Én tövises pályámon ragyogjon szeretet,
Mert aki boldogít mást, boldog csak az lehet.

K. É. 446.—1.

VI. parancsolat.

„Ne paráználkodjál.“

A hatodik parancsolatban Isten úgy az egyes embernek, mint a házastársaknak azt a kötelességét nyilatkoztatta ki, hogy istenfélő életet éljenek és tiszta erkölcsüek legyenek. „Boldogok a tiszta szívűek“. Máté ev. V. 8.

A hatodik parancsolatban tiltva van illetlen szavak mondása és illetlen tettek elkövetése. Azért kerülni kell a rossz emberek társaságát és nem szabad rossz könyveket olvasni. A parancs itt az, hogy mi jó magaviseletűek és tiszta erkölcsüek legyünk.

Isten rendelte a házasságot a házastársak boldogítására. Isten adománya a gyermek, a szülők öröme. A család a nemzet fejlődésének legbiztosabb alapja. Ezért kötelezi Isten a házastársakat arra, hogy egymást szeressék, megbecsüljék és a családi jólétet előmozdítsák. A gyermeket pedig arra kötelezi, hogy a család becsületét megóvja és annak szegényfoltja ne legyen. Példaadó családi életet élt nagy reformátorunk, dr. Luther Márton.

Bibliai történetek: Az erkölcstelen Sodomát és Gomorát Isten kéntűzzel pusztította el. Ezt hirdeti

ma is a Holttenger, amely az elpusztított városok helyén keletkezett.

Bibliai versek: Ef. IV. 29.

Ének: Boldog család, hol a szívekben a béke, szeretet lakik,
S hol a szülő gyermekekben felejté élte gondjait.
Előbb enyhül a bánat ott, s a kedv, öröm kétszer nagyobb.

K. É. 468.—3.

VII. parancsolat.

„Ne lopj!“

A hetedik parancsolatban Isten azt a kötelességet nyilatkoztatta ki, hogy mi becsületesek és tisztességesek legyünk. A becsületesség és tisztesség, az állami rendnek és életnyugalomnak egyik legfőbb biztosítója. Ennek következtében sem állami vagyont, se magántulajdont nyíltan, vagy alattomban el ne tulajdonítsunk.

A hetedik parancsolatban tiltva van a lopás, csalás, uzsora. Aki talált tárgyat tulajdonosának vissza nem ad, az is lop; valamint az is, aki lopott dolgot vesz (orgazda). Adóságot csinálni azzal a szándékkal, hogy mi azt vissza soha nem fizetjük, szintén a lopás egy neme.

A parancs itt az, hogy mi felebarátunk javát segélyadás és keresetnyújtás által előmozdítsuk. A gazdag segítse a szegényt; a szegény pedig ne irigykedjék a gazdagra, hanem becsületes munkával keresse meg mindennapi kenyerét, és takarékoság által tegyen félre valamit, hogy azután, ha beteg vagy kisebb a keresete, legyen miből élnie. A tékozlónak és fényűzőnek soha sincs elég pénze; aki pedig nem akar dolgozni, az ne is egyék.

Bibliai történet: Ananiás és Safira hazugságának története. Ap. Csel. V. 1—6.

Bibliai versek: I. Kor. VI. 10. — Ef. IV. 28. — II. Thessal. III, 10.

Ének: Nem szabad könnyelműen elhenyélnem életemet.
De szükség, hogy serényen tegyem kötelességemet.
S elvégezvén dolgomat, Reád bízom utamat.

K. É. 453.—2.

VIII. parancsolat.

**„Ne tégy felebarátod ellen hamis tanubizony-
ságot!“**

A nyolcadik parancsolatban Isten azt a kötelességet nyilatkoztatta ki, hogy mi felebarátunk becsületét, jóhírnevét tiszteletben tartsuk, mert a becsület, jóhírnév drága kincs, mely nélkül mi a társadalomban áldásosan nem működhetünk. Ezért mindenki kötelessége úgy saját, mint felebarátja jóhírnevét megőrizni.

A nyolcadik parancsolatban tiltva van, hogy mi felebarátunkról rosszat mondjunk, őt rágalmazzuk, jó tulajdonságait és érdemeit kisebbítsük; a parancs pedig az, hogy jóhírnevét megőrizzük.

Bibliai történetek: Jézus elítéltetése hamis tanuk vallomása alapján. — Jézabel rágalmazza Nábothot. I. Kir. XXI.

Bibliai versek: Ef. IV. 25., 34. Zsolt. 14.

Ének: Egy Istenünk és egy Urunk van, egy testnek tagjai vagyunk.

Egyek legyünk minden dolgunkban, közös legyen minden bajunk.

Ne tekintsürk magunkra csak: Szemeink mást is lássanak.

K. É. 448.—1.

IX. parancsolat.

„Ne kívánjad felebarátod házát!”

X. parancsolat.

„Ne kívánjad felebarátod feleségét, szolgáját, szolgáló leányát, barmát vagy bármiféle tulajdonát!”

A kilencedik és tizedik parancsolatban Isten azt a kötelességet nyilatkoztatta ki, hogy mi érzelmeinkre és kívánságainkra vigyázzunk, önfegyelmet gyakoroljunk s gonosz vágyainkat legyőzzük. „Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek, mert a lélek ugyan kész, de a test erőtlen“. Máté ev. XXVI. 41. A megelégedettség a legjobb pajzs a kapzsiság, irigység és gonosz kívánságok ellen. I. Tim. VI. 6—8.

A kilencedik és tizedik parancsolatban tiltva van más vagyona után törekedni; ellenben a parancs itt az, hogy mi felebarátunk sorsát előmozdítva saját sorsunkkal megelégedjünk.

Bibliai történet: Ézsau és Jákób. Mózes XXVII.

Ének: Óh add Úram meggondolnom, mily szükséges vigyáznom, S úgy intézzem minden dolgom, hogy ne kelljen hibáznom; Ha kísértés jön énreám, erősíts meg, óh szent Atyám, Hogy megálljak harcomban, mind jó, mind balsorsomban.

K. É. 458.—4.

A tízparancsolat befejező része:

A parancsolatok befejező részében kimondja Isten, hogy az igazat megjutalmazza s a bűnöst megbünteti.

Bibliai történet: Bűnbeesés. — Vízözön és Nőé története.

Bibliai versek: Gal. VI. 7—8.

Életcélunk.

Isten a tízparancsolatot, a törvényt a mi nevelésünkre adta, hogy tudjuk mit kell cselekednünk; **ígéretet is** fűzött hozzá, hogy buzdítson istenes életre.

„Teremté azért Isten az embert az Ő képére, az Istennek képére teremté azt.“ I. Mózes I. 27. Ezzel megjelölte Isten egyúttal **életcélunkat**, hogy istenes életet éljünk.

Jézus a törvényt a következő két parancsolatban foglalta össze: „Szeresd az Urat, a te Istenedet, teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez: „Szeresd felebarátodat, mint magadat. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták.“ Máté ev. XXII. 37—40.

Jézus ezzel a kinyilatkoztatásával az Ószövetségi törvényt a Krisztusi szeretet törvényévé tette s az emberek életcélját a következő kijelentésben foglalta össze: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes.“ Máté ev. V. 48.

Betartotta-e az ember Isten örökkévaló törvényét és istenes életet élt-e?

Sajnos, nem! Az ember bűnbe esett és megszegte Isten parancsát. „Mindnyájan bűn alatt vannak; amint meg van írva, hogy nincsen csak egy igaz is. — Nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is.“ Róm. III. 12.

Minden ember bűnös, mert senki sem tartja be mindig Istennek örökkévaló szeretet-törvényét s nem éri el a tökéletességet. Ez a gyarlóság minden emberben onnan ered, hogy lelkében él az önzés, nagyra-vágyás, — a gonosz indulat és a bűnös vágyakozás.

„Mert nem a jót cselekszem, amelyet akarok, hanem a gonoszt cselekszem, amelyet nem akarok.“ Róm. VII. 19.

Melyek a bűnbeesés szomorú következményei?

Istentől való eltávolodás és a lelki békének elvesztése, nyomor és halál; s végül az örök kárhozat.

„Nyomorúság és ínség lesz minden gonoszt cselekvő ember lelkének.“ Róm. II. 9.

Ki könyörült meg a bűnbeesett és nyomorban levő, örök kárhozatra ítélt emberiségen?

Az Isten, a mi szerető mennyi Atyánk.

„Azáltal lett nyilvánvalóvá az Isten szeretete bennünk, hogy az Ő egyszülött Fiát elküldte az Isten e világra, hogy éljünk általa.“ I. János IV. 9.

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.“ János ev. III. 16.

Ki váltotta meg az emberiséget a bűn átkától?

A mi Urunk Jézus Krisztus.

Mivel eszközölte ezt a megváltást?

Az Ő tökéletes életével és engesztelő halálával.

„Igaz beszéd ez és teljes elfogadásra méltó, hogy Jézus Krisztus azért jött e világra, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül első vagyok én.“ I. Tim. I. 15.

„Krisztus a mi bűneinkért halálra adatott és feltámasztatott a mi megigazulásunkért.“ Róm. IV. 25.

„Megigazulván ingyen az Ő kegyelméből a Jézus Krisztusban való váltság által.“ Róm. III. 24.

„Isten kegyelme által vagyok, ami vagyok.“ I. Kor. XV. 10.

„Légy hű mindhalálig s néked adom az élet koronáját.“ Ján. Jel. II. 10.

„Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek Téged, az egyedül igaz Istent és akit elküldtél a Jézus Krisztust.“ Ján. ev. XVII. 3.

Miért nyerhetem el az örök üdvösséget csak Isten kegyelméből?

Mert egyetlen egy ember sem éri el a tökéletességet önerejéből, miután mi mindnyájan vétkezünk Isten és az ő szeretet-törvénye ellen. De a mennyei Atya kegyelméből megbocsátja a mi bűneinket Jézus érdeméért, ha látja a mi igyekezetünket a tökéletesség felé, megbánjuk bűneinket s hiszünk Jézus megváltói halálában. **Hit által igazulunk meg.** „Mindnyájan bűn alatt vannak. Mindnyájan letértek, egyetemben haszontalanokká lettek, nincs aki jót cselekedjék, nincs egyetlen egy sem.“ Róm. III. 9. 12.

Az örök élet útvjáról letért ember hol találja meg újból az istenes élet útját? — Isten Igéjében és a templomban, hol Jézus evangéliomát tisztán hirdetik. — Azért olvasd a Bibliát és járj a templomba!

II. RÉSZ.

Magyarázatok a három Hitágazathoz.

A három hitágazat arra tanít minket, hogy mit kell igazán hinnünk.

I. Hitágazat.

Az első hitágazat a teremtésről szól. Isten azonban nemcsak mindenható Teremtője a világnak, hanem az én szerető mennyei Atyám is, aki rólam gondot visel. Jézus nyilatkoztatta ki ezt legelőször.

Egy Isten van, de az három személyből áll, úgymint: Atya-Isten, Fiú-Isten és Szent-Lélek-Isten. „Isten **lélek** és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják.” Ján. ev. IV. 24.

Tulajdonságait a hittudomány 2 csoportra osztja:

Az első csoportba tartoznak a **metafizikai**, azaz **természetfölötti tulajdonságok** az idő, tér és anyag három természeti alapfogalmának megfelelően.

Isten fölötte áll az időnek, azaz **örök**, sem kezdete, sem vége nincs. 90. Zsolt. 2.

Isten felette áll a térnek, azaz **mindenütt jelenvaló**. 139. Zsolt. 7—10.

Isten fölötte áll az anyagnak, azaz **lélek**. Ján. ev. IV. 24.

A második csoportba tartoznak a **pszichológiai**, azaz **lélektani tulajdonságok**, az értelem, érzelem, akarat, lelki tulajdonságainak megfelelően.

Isten a legtökéletesebb értelmi tulajdonságokkal bír, azaz **mindentudó**. 139. Zsolt. 1—4.

Istent a legszentebb szeretet érzelmei hatják át s Ő mindenkinek javát akarja, tehát szent és örökkévaló szeretet.

Isten akarata korlátot nem ismer, azaz **mindenható**. 33. Zsolt. 8—9.

Működése szerint az Atya-Isten teremtő, fenntartó és kormányzó.

A világ fenntartását és kormányzását **isteni gondviselésnek** nevezzük. Isten gondot visel minden egyes emberre, tehát énreám is. De gondot visel az egész emberiségre is isteni jóvoltából és irgalmából, amiért én neki hálával és engedelmességgel tartozom.

Bibliai történet: A világ teremtése.

Bibliai versek: Ján. ev. III. 16. — 106. Zsolt. 1. — 103. Zsolt. 1—6. — Jak. I. 17. — Róm. XI. 33—36. — 19. Zsolt. 2—5.

Ének: Hogyne dicsérném az Istent zengedező énekkel,
Ki dolgában oly bölcs, oly szent, és jót tesz mindenekkel,
Ő minden áldások Atyja, csupa jóság, szeretet,
Ki engem bölcsen vezet, és hű szívét hozzám hajtja,
Minden elhagy, elfeled, Isten végnélkül szeret.

K. É. 7.—1.

Az ember a teremtés koronája:

Az ember Isten legkiválóbb teremtménye a földön, kit Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtett.

„Teremtsünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.“ I. Mózes I. 26.

Ezzel megjelölte Isten a mi életcélunkat s rendeltetésünket, hogy istenes életet éljünk és a tökéletesség felé törekedjünk. „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes“. Máté ev. V. 48.

Hogy az ember ennek a magasztos célnak meg is felelhessen, felruházta Isten a legkiválóbb tulajdonságokkal. Sajnos az ember visszaélt tehetségeivel, különösen szabad akaratával, s bűnbe esett. Bűnbeesés I. Mózes III.

A bűnbeesésnek szomorú következménye: Istentől való eltávolodás és a lelki békének elvesztése, földi nyomorúság és halál s végül az örök kárhozat. Az első emberpár bűnbeesése kihatással volt az utódokra is, mert az első embernek bűne, mint bűnre való hajlandóság az utódokra is átöröklődött. (Eredendő bűn.) Az emberek mindinkább eltávolodtak Istentől, bálványimádásba és erkölcsi nyomorba süllyedtek.

De az Isten kegyelemből és irgalomból megkönyörült az embereken; elküldötte egyszülött Fiát, Jézust, aki megváltotta az emberiséget a bűn átkától s örök üdvösséget szerzett a benne hívőknek.

Bibliai történet: Az ember teremtése.

Ének: Lelkem, testem, mindenem, sajátod, óh Istenem,
Te adtad életemet; minden szempillantásban
Számptalan sok áldásban részesített, Atyám engemet.
K. É. 19.—1.

II. Hitágazat.

A második hitágazat szól a megváltásról.

A Fiú-Isten megváltotta az embereket, azért Megváltónak nevezzük. A Fiú-Istent másképp Jézus Krisztusnak nevezzük. **Jézus** név annyit tesz, mint szabadító, megváltó. **Krisztus** név annyit tesz, mint felkent. Jézus a szent lélekkel volt felkenve.

Jézus Krisztus Betlehemben született; Názáretben nevelkedett. Ifjúságáról nem tudunk semmit, csak azt, hogy engedelmes volt szüleinek. Mikor a

12-ik évet betöltötte, felment szüleivel húsvétkor a jeruzsálemi templomba. Harminc éves korában fel lépett, mint próféta. Három évig tanított. Az evangéliomot hirdette, a betegeket gyógyította, a szomorúakat megvigasztalta, a halottakat feltámasztotta s meghalt a mi bűneinkért, hogy, megszerezze nekünk a mennyországot.

Működése szerint Jézus Krisztus: próféta, főpap és király. Prófétának azért mondjuk, mert hirdette nekünk az evangéliomot. Főpapnak azért, mert feláldozta magát Golgotha hegyén a mi bűneinkért. Királynak azért, mert az Atya-Isten jobbja felől ül s uralkodik élők és holtak felett.

Jézus műve a megváltás. Jézus a mi Urunk megváltott minket azért, hogy magára vette a mi bűneinket és elszenvedte helyettünk a keresztfán a büntetést is, amit nekünk bűnösöknek kellett volna elszenvednünk.

A megváltás áldása az, hogy az ember Krisztus érdeméért elnyeri a bűnbocsánatot, — erőt nyer az istenes életre és elnyeri az örök üdvösséget. **A megváltás áldásában** az ember Isten kegyelméből részesül, ha hisz Jézus Krisztusban. Az üdvösséget tehát csak **hit által nyerhetjük el. Egyedül hit által üdvözül az ember.** Ez egyházunk egyik fő tanítása.

Csak **egy közbenjáró** van Isten és az emberek között és az Jézus Krisztus. Ennek következtében nem hisszük Máriának és a szenteknek közbenjárását. Hozzájuk imákat nem intézünk, mert ők mindentudók nem lévén, imánkat meg nem hallgathatják. Szintúgy hisszük, hogy rajtunk nem segíthetnek, mert nem mindenhatók.

Egyszersmind tudjuk, hogy a szentek képei és ereklyéi csodatevő erővel nem bírnak. Mindezek mulandó földi dolgok.

A keresztyén **egyház feje Jézus Krisztus**, aki maga kormányozza egyházát s így helytartóra szüksége nincs. Ezért mi evangélikusok nem ismerjük el a pápát, mint Krisztus helytartóját. Elvetjük a pápa csalhatatlanságáról szóló tant is, mert tudjuk, hogy minden ember csalódik s a pápák is sokszor ellentmondanak egymásnak, amint ezt a történelemből ismerjük.

Bibliai történet: Jézus kinszenvedése.

Bibliai versek: Ján. ev. III. 16. — Máté ev. XI. 28. — Ap. Csel. IV. 12. — János ev. XIV. 6. — János ev. I. 29. — Máté ev. XVIII. 20. — Ján. ev. XI. 25. — Máté ev. XXVIII. 20.

Ének: Krisztus ártatlan bárány! Ki miértünk meghaltál,
A keresztfá oltárán, nagy engedelmes voltál.
Viselvén bűneinket, megváltottál minket.
Irgalmazz nekünk, óh Jézus, óh Jézus!

K. E. 174.—1.

III. Hitágazat.

A harmadik hitágazat szól a **Szent-Lélek-Istenről**, aki az embert **megszenteli** és ezért megszentelőnek nevezzük.

A Szent-Lélek **működésére** nekem szükségem van, mert saját értelmemmel vagy erőmmel nem tudnék Jézus Krisztusban hinni, sem őhozzá eljutni. De a Szent-Lélek szívemben Jézus iránt való hitet ébreszt, ha én Isten igéjét hallgatom, vagy olvasom. A Szent-Lélek az evangélium által megvilágosítja elmémet. Ezután eszközli bennem a Szent-Lélek **az újjászületést**, azaz a megtérést az által, hogy én elfordulok a bűn-

től és a hithez illő istenes életet élek. A Szent Lélek működésére egész életemben szükségem van, mert mi emberek az eredendő bűn miatt állandóan visszaesünk a bűnbe s így Isten bűnbocsátó kegyelmére naponként reászorulunk s ezt adja nekünk a Szent-Lélek-Isten.

A Szent-Lélek **közli** az isteni kegyelmet az emberekkel Isten ígéje és a szentségek útján, s ezért ezeket a kegyelem eszközeinek mondjuk.

A keresztyén hit ismeretforrása egyedül a **Szentírás**; azért mi evangélikusok nem ismerjük el a szájhagyományt (tradíciót) a hit ismeretforrásául.

A Szentírást mindenkinek szorgalmasan kell olvasnia; ezért a Szentírás olvasását eltiltani nem szabad.

Egyedül **hit által üdvözül** az ember; azért mi evangélikusok nem hisszük az **érdemet szerző cselekedetekről** szóló tant, mert tudjuk, hogy Isten előtt érdemről szó nem lehet, valamint, hogy bűcsújárás-sal, böjttöléssel, szerzetesi fogadalmakkal sem bűneink bocsánatát, sem az üdvösséget meg nem szerezhethjük, sem Istent ki nem engesztelhetjük.

A **jó tett** a hit gyümölcse, mely nélkül élő hit nincs és nem is lehet.

Az intézmény, amelyen belül a Szent-Lélek működik, a **keresztyén egyház**.

A keresztyén egyház a Krisztusban hívők gyülekezete, melyben az evangélium tisztán hirdettetik és a szentségek Jézus rendelése szerint szolgáltatnak ki.

A keresztyén egyházat Jézus Krisztus **alapította** pünkösdkor, amikor a Szentlelket kitöltötte az apostolokra. Idővel sok tévtan csúszott be a keresztyén

egyházba s ezektől megtisztította Luther Márton.
Luther Márton tehát **egyházjavító**, vagyis reformátor.

Az igazi keresztyén egyház az evangélikus egyház, mert az csakis Jézus tanát követi.

Bibliai történet: A Szent-Lélek kitöltése. Ap. Csel. II. rész.

Bibliai versek: 51. Zsolt. 12—13. — 1. Ján. V. 3. — I. Kor. XIII. 13. — Máté ev. XVIII. 19—20. — Márk ev. X. 14. — Apost. csel. IV. 12. — Ján. jel. XIV. 13. — Ján. ev. XI. 25. — II. Tim. IV. 7—8. — Ján. ev. XVI. 13. — Róm. VIII. 16.

Ének: Isten Lelke, buzgón kérünk,
 Légy mindenkor hű vezérünk.
 Tedd templomoddá szívünket,
 Világosítsd értelmünket.
 A jót Te munkálad bennünk,
 Segélj híveiddé lennünk;
 Oktass, hogy a hitetlenek
 S gonoszok el ne szédeítsenek.
 Benned, csak Te benned bízunk.

K. E. 244.—1.

Örök élet.

„Hiszem a testnek feltámadását és az örök életet. Azért „Légy hív mindhalálig és néked adom az élet koronáját.“ Ján. Jel. II. 10. Itt a földön nem érzük el a zavartalan boldogságot. A tökéletességre való legőszintébb törekvéseinket is utóléri a halál. De Urunk és Üdvözítőnk kinyilatkoztatta nekünk: „Én élek és ti is élni fogtok.“ Ján. ev. XIV. 19.

Istenben és Jézusban hívők elnyerik az örök üdvösséget. „És az Isten eltöröl minden könnyet az ő szemeikről; és a halál nem lesz többé; sem gyász, sem kiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmultak.“ Ján. Jel. XXI. 4. „Amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg se

gondolt, amiket Isten készített az Őt szeretőknek“. I. Kor. II. 9.

A hitetlenekre örök kárhozat vár. „Ne tévelyegjete Isten nem csúfoltatik meg; amit vet az ember, azt aratja is. Mert aki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet, aki pedig vet a léleknek, a lélekből arat örök életet“. Gal. VI. 7—8.

III. RÉSZ.

Az imáról.

Imádkozni annyit tesz, mint áhitatos lélekkel Istennel beszélni. Jézus maga is sokszor imádkozott, kövessük példáját. Az ima tartalma szerint lehet kérő, hálaadó és dicsőítő. A legszebb ima a „Miatyánk“, vagyis Urunk imája. „Urunk imájának“ azért nevezzük, mert maga az Úr Jézus tanított minket rá. A Miatyánk három részből áll, úgymint a megszólításból, a 7 kérésből és a befejezésből. Az imádság a szenvedésben vigasztal, a küzdelemben bátorít, a boldogságban felemel és hálára indít.

Az ima áhitatos legyen és szívből jöjjön. Azért mi elvetjük a sok imának egymás után való elmondását, valamint a rózsafüzért.

Mi evangélikusok nem szoktunk az imánál keresztet vetni. Ezen külsőség helyett mi mindig Jézus nevében áhitattal imádkozunk, amint Jézus azt az evangéliumban parancsolta.

Bibliai vers: Ján. ev. XVI. 23.

Jézus nevében imádkozni annyit tesz, mint hinni, hogy Isten imánkat Jézus érdeméért meghallgatja.

A megszólításban: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben“ — Üdvöztünk Jézus kinyilatkoztatja hitünknek azt az alapigazságát, hogy Isten a mi mennyei **Atyánk**, akihez mi bizalommal fordulhatunk, és mi emberek Isten gyermekei vagyunk, tehát egymás között **testvérek**. A testvériség eszméje Jézus ezen kinyilatkoztatásán nyugszik és ő volt az első, aki ezt kinyilatkoztatta.

Bibliai történet: A farizeus és a publikánus története. Lukács ev. XVIII. 9—14.

Bibliai vers: Máté ev. VI. 5—13.

Ének: Mi Atyánk, ki vagy mennyekben,
Hozzád sietünk lélekben,
S miként magad parancsolád,
Imádkozunk mint egy család,
Add fohászkodunk ne az ajkon,
De szívének mélyén fakadjon.

K. É. 27. — 1.

Az első kérdésben: „Szenteltessék meg a Te neved“ — azt kérjük, hogy Isten neve előttünk mindig szent legyen és ezért mi átkozódással és káromkodással Isten nevét meg ne szentségtelenítsük, hanem ellenkezőleg, az Ő szent ígéje szerint éljünk és a gonoszt kerüljük.

Ének: Szenteltessék meg Te neved,
Tanuljuk szent beszédedet,
És míg a sír ránk nem borul,
Éljünk mint hívek jámborul,
Tévelygéstől óvd nvádat,
Hű pásztorkodunk Te légy magad.

A második kérdésben: „Jöjjön el a Te országod“ — azt kérjük, hogy Isten országa, a kegyelem és igazság országa hozzánk jöjjön és nálunk maradjon. Ennek az országnak a szent keresetséggel már tagjává lettem, de igyekeznem kell, hogy a Szent-Lélek az evangéliom világosságával lelkemet felvilágosítsa

és én ezáltal evangélikus egyházamnak méltó tagja lehessek.

Ének: Jöjjön el a Te országod,
Terjeszd a fényt, igazságot,
Vezérünk Szentlelked legyen,
Hogy néped el ne tévedjen,
Törd meg a sátán erejét,
Egyházadat Te áldd, Te véd.

A harmadik kérésben: „Legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy itt a földön is“ — azt kérjük, hogy mi az élet minden körülményei között Istenben bízunk és meg legyünk győződve arról, hogy Isten velünk mindig a legjobbat akarja. De egyúttal azt is kérjük, hogy mi Istennek szent akaratát mindig teljesítsük.

Bibliai történetek: Jézus Getsemáné kertjében.
Máté ev. XXVI. 39. — Jézus lecsendesíti a tengert.
Máté ev. VIII. 23—27.

Ének: Te szent akaratod legyen,
E földön, miként mennyekben,
Ha szenvedünk, türelmet adj,
Jó s balsorsban velünk maradj,
Irtsd ki a rossz indulatot,
Mely megszegi akaratod.

A negyedik kérésben: „A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma“ — azt kérjük, hogy Isten adjon nekünk becsületes megélhetést és óvjon meg minket a nyomortól; ajándékozzon meg jó egészséggel, hogy kötelességeinket teljesíthessük. Áldjon meg szellemi javakkal, hogy másoknak segítségére lehessünk.

Ének: Add meg a mi kenyerünket,
Tárházadból táplálj minket,
Munkánk sikerrel koronázd,
Távoztass tőlünk bajt, viszályt,
Hogy csendes béke, szeretet,
Örvendeztesse népedet.

Az ötödik kérdésben: „Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, amiképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek“ — érzem bűnös voltomat, hogy Isten törvénye ellen sokszor vétettem. De a kérdés egyúttal megvigasztal engem, hogy Isten a mi vétkeinket megbocsátja Jézus érdeméért, ha én Jézus példáját követve megbocsátok az ellenem vétkezőknek. A megbocsátásnak magasztos tanítása Jézus Evangéliumának egyik legszebb gyöngye, mert ezen nyugszik az emberi társadalomnak békéje. Sajnos, az emberek a legkevésbé gyakorolják, ellenkezőleg a bosszúállás hajtja őket, ezért van örökös harc és háború.

Ének: És bocsásd meg bűneinket,
Hogy ne terheljék lelkünket,
Miként mi is megbocsátunk,
Ha vétett felebarátunk,
Szelídség és jóakarat,
Így egyesíti nyájadat.

A hatodik kérdésben: „És ne vigy minket a kísértésbe“ — arra kérjük a Mindenhatót, hogy tartsa tőlünk távol azokat az alkalmakat, amelyek minket bűnre csábíthatnak. S ha mégis ily viszonyok közé kerülnénk, erősítse a Mindenható akaratunkat, hogy mi a kísértésnek ellenállhassunk és Jézus példáját követve a kísértésen győzedelmeskedjünk.

Bibliai történet: Jézus megkísértése. Máté ev. IV. 1—11.

Ének: Minket kísértésbe ne vigy,
A sátán gonosz és irigy,
Törbe csal, de adj erőt,
Hogy bátran visszaverjük őt.
Fegyvert kezünkbe lelked ád,
S nyerünk győzelmi koronát.

A hetedik kérésben: „De szabadíts meg a gonosztól“ — azt kérjük, hogy a Mindenható kiszabadítson minket minden testi-lelki veszedelemből, nyomorból és örök kárhozatból.

Ének: Gonosztól szabadíts, Atyánk,
Nehéz napok virradtak ránk,
Ha ránk borul a síri éj,
Végső inségünkben segélj,
Testünknek boldog kimúlást,
Lelkünknek adj mennyben lakást.

A befejezésben: „Mert Tied az ország, a hatalom és a dicsőség, most és mindörökké Ámen“ — biztosít bennünket a mindenható Isten, hogy kérésünket meghallgatja, és mindenhatóságánál fogva segíteni tud és akar is Jézus nevéért. Azért bízunk Őbenne!

Bibliai vers: 50. Zsoltár. 15.

Ének: Tied ma és mindenkoron,
Az ország és a hatalom,
Ami jót kérünk megadod,
Imádságunk meghallgatod,
Dicsőség itt és odafenn,
Nevednek, Istenünk, Ámen.

K. É. 27. 1—9.
(Dr. Luther Márton.)

IV—V. RÉSZ.

A szentségekről.

A szentség olyan vallásos szent cselekedet, melyet Jézus rendelt el; melyhez az üdvösség ígérését fűzte s amelyben külső látható jelek alatt az isteni kegyelem adományát nyújtja. Az isteni kegyelem adománya: a bűnbocsánat; erő új, szent életre és örök üdvösség.

Jézus két szentséget rendelt, ezért az evangélikus egyházban két szentség van, úgymint a keresztség és az úrvacsora szentsége. Ennek következtében

mi nem hisszük az idők folyamán keletkezett 7 szentségről szóló tant.

1. A keresztség az a szentség, amely által Isten minket kegyelmébe fogad és mi a keresztyén anyaszentegyházba felvétetünk. A keresztség szentségét Jézus szerezte mennybemenetele előtt áldozócsüörtökön. A keresztség által befogadjuk úgy a felnőtteket, mint a kisdedeket a keresztyén egyházba.

A keresztség áldásos következménye az, hogy megszabadít a bűntől; erőt ad istenes, szent életre, megajándékoz az üdvösséggel. Amint a víz megtisztítja a testet, úgy a keresztség eltávolítja a lélek tisztátalanságát s Isten lelke fogékonnyá teszi a lelket a mennyei kegyelem elsajátítására.

A keresztség arra kötelez minket, hogy mi istenes, szent életet éljünk.

A keresztszülők hivatása, hogy keresztyermekük nevében a hitet vallják. A keresztyénség első századaiban azt a fogadalmat is tették, hogyha a szülők elhalálozás vagy más ok miatt a gyermeknek a keresztyén vallásban való neveltetéséről nem gondoskodhatnának, ők fogják e szent kötelességet teljesíteni.

Bibliai versek: Máté ev. XXVIII. 19—20. — Máté ev. X. 14. — Márk ev. XVI. 16. — 1. Kor. III. 16—17. Ef. IV. 22—24.

Ének: Minden jók kútfeje, Óh áldd meg e kisdedet,

Kit a keresztségben Szentelünk ma teneked.

Védő szárnyaiddal Takard be őt híven,

Add, egész élete Téged dicsőítsen.

K. É. 301.—1.

2. Az Úrvacsora az a szentség, amely által mi Krisztus Urunkkal bensőleg közösségbe lépünk.

Az Úrvacsorában azt a kegyelmet kapjuk, amit az emberiség Jézus megváltásával nyert: a bűnbocsánatot; erőt új, istenes életre és az örök üdvösséget. Ezt a kegyelmet a keresztségben már megkaptuk, de mivel mindig újra bűnbeesünk, szükségünk van arra, hogy azt újra megkapjuk.

Az Úrvacsora szentségét Jézus zöldsütörtökön szerezte, amikor utoljára vacsorázott tanítványaival.

Oltári szentségnek is nevezik, mert rendesen az oltárról élvezzük. Az úrvacsora által Krisztus szeleme tápláltatik bennünk és erősíttetik a mi hitünk. Az úrvacsora csak annak válik hasznára, aki bűnbánó lélekkel élvezi.

Az úrvacsorát **két szín** alatt kell kiszolgáltatni, úgy mint a kenyér és a bor színe alatt; azért áthágják Jézus parancsát azok, kik az úrvacsorát csak egy szín alatt szolgáltatják ki, azaz csak ostyát adnak a hívőknek és bort nem.

Az úrvacsoránál a külső jelek alatt jelen van Jézus Krisztus valóságos teste és vére, de a kenyér kenyér marad és a bor bor marad. Ennek következtében mi evangélikusok nem hisszük az **átlényegülés tanát**, mely szerint a kenyér és a bor átváltozik Jézus Krisztus valóságos testévé és vérévé.

Az evangélikusoknál **nincs mise**, mert a mise áldozat és Jézus Krisztus minden áldozatot eltörölt az által, hogy maga-magát feláldozta az emberekért.

A **szentség hatása** az elfogadó hitétől függ. Ennek következtében nem hisszük azt a tant, hogy szentséget (úrvacsorát, misét) távol lévőkért és holtakért is lehetne kiszolgáltatni. Az evangélikusoknál nincs halotti mise.

Az úrvacsora kiszolgáltatását megelőzi a **gyónás**.

A gyónás abból áll, hogy az úrvacsorához járulók a lelkész által feltett kérdésekre kijelentik, hogy bűnösök és sokat vétkeztek, de bűneiket megbánják s ígérik, hogy ezentúl vétkezni nem fognak. Nálunk evangélikusoknál tehát **van gyónás**,¹⁾ azaz bűnös voltunknak bevallása és megbánása, de **nincs fülbegyónás**, azaz bűneinknek egyenként való felsorolása.

Az evangélikus keresztyén először a konfirmáció alkalmával járul az úrvacsorához. Máté ev. XXVI. 26—28. — I. Kor. XI. 23—25. — I. Kor. XI. 28—29.

¹⁾ Lásd az 53. old.: Útmutatás az önvizsgálatra.

Ének: Készítsd magad, kedves lélek,
 Hit legyen szent ékességed,
 Rakd le bűnöd súlyos terhét,
 Imádd Megváltód kegyelmét,
 Nézd ma Üdvözítő Urad,
 Szent asztalához hívogat.
 Ím kegyesen hozzád száll ma,
 Ki az ég és föld királya.

K. É. 308.—1.

A konfirmáció.

A **konfirmáció** az az ünnepélyes egyházi szertartás, amikor ifjú keresztyének előzetes hitoktatás után **vallást tesznek** hitükről Isten és ember előtt s azt az **ígéretet erősítik meg**, amelyet helyettük a szent keresztségben keresztszüleik tettek, hogy üdvözítőnknek Jézus Krisztusnak igaz tanítványai lesznek, valamint arra **kötelezik magukat**, hogy evangélikus egyházunknak hű tagjai maradnak holtukig. — Az evangélikus egyház **ezen vallástétel után ima és áldás közben** azzal a kitüntető joggal ruházza fel az ifjú konfirmált keresztyéneket, hogy ezentúl a szent úrvacsorához járulhatnak.

„Jézus mondja: aki vallást tesz én rólam az emberek előtt, én is vallást teszek arról az én menygyei Atyám előtt, aki pedig megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom azt az én mennyei Atyám előtt.“ Máté ev. X. 32—33.

„Jézus mondja: Légy hű mindhalálig és én neked adom az életnek koronáját.“ Jel. K. II. 10.

Ezen nyilvános vallástétel azért szükséges, hogy mi öntudattal, szívünk teljes odaadásával valljuk, hogy az evangélikus egyházhoz tartozunk.

„Nem szégyenlem Krisztus evangéliomát, mert Istennek hatalma az, minden hívőnek üdvösségére.“ Róm. I. 16.

A bibliáról.

A biblia két részből áll, úgymint ó- és újszövetségből, vagyis ó- és újtestamentumból. **Az ótestamentomot** Mózes és a próféták írták héber nyelven. **Az újtestamentomot** az apostolok és az evangelisták írták görög nyelven.

I. Az ó-szövetség könyvei.

Mózes-féle 5 könyv kezdi a bibliát,
Mely után *Józsue* vagyon és a *Biráék*,
Ruth egy, *Sámuél* két, *Királyok*, *Krónikák*
Két-két könyvben írták zsidók viselt dolgát.

Esdrás, *Nehemiás*, *Eszter*, *Jób* sorára
Következik *Dávid* 150 zsoltára.
A bölcs *Salamoni Példabeszédek*re
Jön a *Predikátor* s *Énekek Éneke*.

Ezután pedig a Jövendőmondások
Írva *prófétáktól*, kiknek 16 a számok.

II. Az új-szövetség könyvei.

Máté nyitja meg az új-szövetség könyvét,
Márk, *Lukács* és *János* követik ösvényét,
Mindjárt *Apostolok cselekedeteit*
S utánuk találjuk szent *Pál* leveleit:
Legelsőt intézi a *Római*-akhoz,
A két ezutánit a *Korinthusi*-akhoz,
Nyomban *Galácia*, *Efézus*, *Filippi*
S *Kolosse* városit csak egy-egy illeti;
Tessalonika-ba és *Timotheus*-hoz
Viszont két levél szól, de csak egy *Titus*-hoz.
Egy szól *Filemon* és *Zsidók*-hoz is végre
Összes számok ekként megyen 14-re.

Jakab után érjük *Péter* két levelét,
Három hordja *János*, egy a *Júdás* nevét,
Jelenések könyve áll legesleg hátul
Szent Jánostól, amaz evangelistától.

A **Biblia** görög szó és azt jelenti: Könyvek könyve. **Isten igéjének** is nevezzük, mert benne Isten szól hozzánk és kinyilatkoztatja az Ő szent akaratját. Isten az Ő szent igéje által naponként irányít és

erősít engemet s általa kiépíti Krisztussal való közösségemet. Isten igéjét kegyelmi eszköznek is nevez-zük, mert általa kegyelmi erőben részesülünk. Nem nélkülözhetjük Isten igéjéből ránk áramló kegyelmi erőket s azok áldott hatását, azért a szentírást szorgalmasan olvasnunk kell.

„Tudakozzátok az írásokat, mert azt hiszitek, hogy azokban van a ti örök életetek. És ezek azok, amelyek bizonytságot tesznek rólam.“ János ev. V. 39. Boldogok, akik hallgatják az Istennek beszédét és megtartják azt. Lukács XI. 28.

Bibliai versek, amelyek ismerete a felsoroltakon kívül okvetlenül szükséges:

Máté ev. V. 48. — 51. Zsolt. 12—13. — 143. Zsolt. 10. — Róm. I. 16. — Róm. XIV. 7—8. Máté ev. V. 17. — I. Tim. I. 15. — Máté ev. X. 32—33. — I. Kor. III. 11. — Máté ev. XI. 28—30. — Ján. ev. XV. 13. — Márk ev. X. 42—45. — II. Tim. IV. 7—8. — I. Kor. XVI. 13. — Ján. ev. XI. 25.

Imádságok.

URUNK IMÁJA.

Mi Atyánk, ki a mennyekben vagy!

Szenteltessék meg a Te neved.

Jöjjön el a Te országod.

Legyen meg a Te akaratod, mint a mennyben, úgy itt a földön is.

A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.

És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

És ne vigy minket kísértésbe,

De szabadíts meg minket a gonosztól,

Mert tied az ország és a hatalom és a dicsőség mindörökké. Amen.

Reggeli imádság.

Legyen az Atyának, Fiúnak és Szentléleknek nevében. Ámen.

Hálát adok Neked, mennyei Atyám, szeretett Fiad, a Jézus Krisztus által, hogy ezen az éjszakán minden kártól és veszedelemtől megőriztél, és kérlek, őrizz meg engem ezen a napon is a bűntől és minden gonosztól, hogy minden cselekedetem és egész életem a Te tetszésedre legyen. Mert én magamat, testemet, lelkemet és mindenemet a Te kezédbe ajánlom. A Te szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Ámen.

Esti imádság.

Hálát adok Neked, mennyei Atyám, szeretett Fiad, a Jézus Krisztus által, hogy a mai napon kegyelmesen megőriztél. Kérlek, bocsásd meg minden bűnömet, ha valamiben rosszul cselekedtem, és őrizz meg kegyelmesen ezen az éjszakán. Mert én magamat, testemet, lelkemet és mindenemet a Te kezédbe ajánlom. A Te szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőt ne vehessen rajtam. Ámen.

Dr. Luther M.

Imádság templomba lépéskor.

Áhitattal jöttem szent templomodba Mennyei Atyám. — Szenteld meg szívemet; — áldd meg buzgóságomat, a mi Urunk Jézus érdeméért. Ámen.

Imádság templomból kijövet.

Hálát adok Neked Mennyei Atyám, a Szent Igéért, amelynek hirdetésével megajándékoztál; — a vigaszért, amelyet nyújtottál; — hitem erősítéséért, amelyben részesítettél, — Jézus légy vezérem. Ámen.

Bűnbánati ima.

Kegyelmes Istenem! Töredelmes lélekkel hajtom meg főmet és gyarlóságomnak teljes tudatában borulok le előtted, én bűnös ember. A hit erejével, az Üdvözítő kinszenvedéseire való emlékezéssel könyörgök Te hozzád. Kísérjen a Te Szent Lelked Jézusom szent vacsorájához. Irántad való örök hűségemet fogadd áldozatul most, amikor lelkem megtisztulást kíván. Türelmességeddel való visszaélésemet, intő szavaddal szemben való engedellenségemet, botlásaimat, óh bocsásd meg nekem szent Atyám! Engedd, hogy megtérésem igaz és őszinte lehessen. Legyen a magamhoz veendő szentség egy új, egy szebb lelki életnek forrása. Üdvözítő Jézus légy az én közbenjáróm, hogy megigazulást és kegyelmet nyerjek a mennyekben; add meg számomra az üdvösséget az örökkévalóságban! Ámen.

Útmutatás az önvizsgálatra.

Pál apostol azt mondja: (I. Kor. XI. 28.) „Próbálja meg azért az ember magát és úgy egyék abból a kenyérből és úgy igyék abból a pohárból”.

Hogy bűnös voltunk tudatára ébredjünk, önvizsgálatra van szükségünk. Ezt az önvizsgálatot ne csak a templomban végezzük az Úrvacsora vétele előtt, hanem már előbb otthonunkban, de legkésőbb az Úrvacsora vétele előtti estén.

Ilyenkor a „Mi Atyánk” és a Tízparancsolat útmutatása nyomán a következő kérdések felett elmélkedjünk s adjunk rájuk magunknak lelkiismeretes választ.

„Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben!” Így imádkozom minden nap Tehozzád, óh jóságos Isten! De érzem-e, hogy én a Te méltó gyermeked vagyok? — Atyámnak szólítlak, de szerettelek-e teljes szívemből, teljes lelkemből és teljes elmém-ből? Vajjon bíztam-e Tebenned teljes odaadással, mint jó gyermek bízik atyjában?

„Mi Atyánk“ imádkozom, de vallom-e egyúttal azt is, hogy minden ember a Te gyermeked és nekem testvérem; ennek a hitigazságnak megfelelően cselekedtem-e?

„Szenteltessék meg a Te Neved!“ Így imádkozom, de szent-e előttem valóban a Te neved? Nem szentségtelenítettem-e meg a Te szent Nevedet káromkodással, hamis esküvéssel? Száll-e hálaadó fohász naponként Tehozzád szívemből, avagy késedelmes voltam az imádkozásban? Megszenteltem-e az ünnepnapot s tápláltam-e vasárnaponként templomodban lelkemet a Te szent igéddel?

„Jöjjön el a Te országod!“ A szent keresztségben felvételtem a Te országodba, a szeretetnek és igazságnak országába, melyet a Te egyszülött Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus alapított. Igyekeztem-e a Te szent országodnak hűséges gyermeke lenni? Igyekeztem-e, hogy az evangéliom igazsága lelkemet megvilágosítsa? Magaviseletemmel megmutattam-e, hogy az evangélikus egyháznak méltó tagja vagyok?

„Legyen meg a Te akarated, mint a mennyben, úgy itt a földön is!“ Oh mennyei Atyám, ki teremtője vagy mennynek és földnek, kormányzod a világot évezredek óta, s az élet viharaiban fenntartod az emberiséget, vajjon bíztam-e Tebenned elejétől fogva vagy zúgolódás kelt ajkamon, mikor nem az én akaratom teljesült?

A Te szent akarated az, hogy szüleimet tiszteljem és szeressem; nekik örömet szerezzek és ne bánalog. A Te szent akarated az, hogy a szülők gyermekeiket Isten félelmében neveljék; a Te szent akarated az, hogy mi, mint a nemzet tagjai, a hatóságot tiszteljük és a haza iránt való kötelességünket teljesítsük! Vajjon teljesítettem-e ezeket a szent kötelességeimet?

A Te szent akarated, hogy felebarátaimat szeressem! Kész voltam-e felebarátom baját kisebbiteni, nyomorát enyhíteni, rajta segíteni?

A Te szent akaratod az, hogy tisztán és szemérmesen éljünk és hitvestársát mindenki szeresse és becsülje. Betartottam-e Istennek ezt a szent parancsolatát?

A Te szent akaratod az, hogy felebarátunk pénzét vagy vagyonát el ne tulajdonítsuk s hamis áru vagy csalárd kereskedés által magunkévá ne tegyük. Távol tartottam-e magamat e rossz tettektől?

„A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!” Így imádkozom Tehozzád, aki fenntartója és gondviselője vagy minden lénynek! Sajnos azt tapasztalom, hogy az emberek sokszor maguk kisebbítik és keserítik meg egymás mindennapi kenyerét. Nyomja-e lelkemet hasonló bűn?

Mindennap imádkozom Tehozzád a mindennapi kenyérért, de igyekszem-e, hogy a mindennapi kenyeret saját munkámmal is megkeressem? Vagy pedig munkakerüléssel veszélyeztettem a mindennapi kenyeret? Követem-e az írás szent szavát: „Aki nem dolgozik, az ne is egyék!”? Követem-e az Üdvözítő szent példáját, aki az evangéliomban a morzsák összegyűjtését megparancsolta, s tanítványait takarékoszágra buzdította. Avagy a tékozló fiú módjára elpazarolom a keresményemet és nem becsülöm meg azt, mint a Te adományodat, amellyel hivatva vagyok családomat fenntartani és embertársaimon segíteni?

„Bocsásd meg a mi vétkeinket!” Így imádkozom naponként. Érzem a bűn súlyát, hogy sokszor vétettem, Uram, a Te szent törvényeid ellen. Ne nézd az én bűneimet, de nézd az én hitemet, amellyel én Tehozzád ragaszkodom; irgalmazz nékem a mi Urunk Jézus Krisztusért és én ígérem, hogy többé nem vétkezem s testvéreimnek megbocsátok.

„Ne vigy minket a kísértésbe!” Tarts tőlem távol minden alkalmat, amely bűnre csábít; s ha mégis kísértésbe kerülnék, Uram Jézus, segíts a kísértés felett győzedelmeskednem, s ha nehéz napok virradnak ránk, szabadíts meg minden gonosztól.

Töredelmes lélekkel leborulok előtted oh meny-
nyei Atyám! Bocsásd meg bűneimet a mi Urunk Jézus
engesztelő haláláért s engedd, hogy megigazulva já-
rulhassak az Úr szent asztalához és a szent vacsora
egy új szent lelki életnek forrása legyen! Ámen.

Úrvacsora előtti ima.

Üdvözítő Jézus Krisztus! Szent testeddel és vé-
reddel kívánok élni ez órában, hogy lelkem a megtisz-
túláshoz vezető táplálék által elnyerhesse a bűnöknek
bocsánatát. Mindenhatómnak egyszülött Fia, fordítsd
felém orcádat és hallgasd meg könyörgésemet. Gyarló-
ságomat váltsa fel a Benned élő örök szeretet, hogy kö-
vetőddé lehessenek mindhalálig. Érettem ürítetted ki az
örömnök poharát és meghaltál a keresztfán. Engedd,
hogy veled élhessek sírom bezártáig! Ámen.

Úrvacsora utáni ima.

Jóságos mennyei Atyám! Áldott legyen a Te szent
neved. Megvigasztalódva, lelkemnek megkönnyebbü-
lésével távozom szent Fiad asztalától. Erősíts meg
fogadalmamban, mely a vétectől és a bűnöktől vissza-
tart. Legyen éberebb bennem az istenfélelem. Fékezd
meg bennem a metlán feltámadó indulatokat, hogy
Neked szentelhessem életem minden óráját. Gyámolíts
nemes szándékomban, hogy méltó szolgád lehessenek
hűségben és állhatatosságban rendelkezésed napjáig!
Ámen.

Egyházszervezeti, egyházvédelmi és szociális tudnivalók.

Az evangélikus egyház hatása a népek életére a legüdvösebb és legáldásosabb. Az evangélikus hitnek áldásait minden téren be lehet bizonyítani. Valamint a jó fa csak jó gyümölcsöt terem, úgy az igaz hívő evangélikus csak jó cselekedetet fog véghez vinni. Az igaz hívő evangélikus keresztyéntől megkülönböztetendő az, aki csak névleg evangélikus, de e hittel nem bír. Az ilyen persze jó gyümölcsöt teremni nem fog. Ezt ki kellene zárni evangélikus közösségünkől, de szeretetből nem tesszük, mert reméljük, hogy megtér.

A protestáns népeknek más vallású népekkel való összehasonlításánál azt látjuk, hogy a protestáns népek és országok, úgy tudomány és műveltség dolgában, valamint hatalom tekintetében az első. A protestáns országokban műveltség, egyéni szabadság, alkotmányosság és törvénytisztelet uralkodik. A magyar költők kétharmada protestáns.

Az evangélikus egyház szervezete.

Az egy helyen lakó evangélikusok együttvéve alkotnak egy **gyülekezetet**. A gyülekezet élén áll a lelkész és a felügyelő. Ők a mellékük választott legéremesebb férfiakkal együtt intézik a gyülekezet ügyeit. Ezeket a választott férfiakat presbitereknek nevezik. A presbiterek gyűlését **presbitériumnak hívjuk**. A presbitérium működését ellenőrzi az **egyházi közgyűlés**. Ez a hívek gyűlése, amelyre minden adófizető egyháztag meghívandó s amelyen a gyülekezet jóléte felett tanácskoznak. Az egyházi közgyűlés választja a lelkészt, a felügyelőt és a presbitereket. Oly egy-

házközségekben, amelyekben a hívek lélekszáma a négyezret meghaladja, **képviselőtestületet** kell szervezni. A képviselőtestület — a lelkész, továbbá a presbiterium és képviselőtestületi tagok választását kivéve — a közgyűlés minden jogát gyakorolja.

Több gyülekezet együttlévé alkotja az **egyházmegyét** vagy **esperességet**. Élén áll az esperes és az esperességi felügyelő. Az egyházmegye ügyeit az egyházmegyei közgyűlés intézi. A közgyűlés elé tartozó ügyek előkészítését és kisebb ügyek elintézését az **egyházmegyei presbiterium** végzi. Az egyházmegyei presbitereket az egyházmegyei közgyűlés választja. Az egyházmegyei közgyűlés az egyházmegye tisztviselőiből és minden egyházközség hivatalos képviselői és kiküldötteiből áll.

Több egyházmegye együttlévé alkotja az **egyházkerületet**, amelynek élén a püspök és a kerületi felügyelő áll. Az egyházkerület ügyeit az egyházkerületi közgyűlés és az egyházkerületi presbiterium intézi. Az **egyházkerületi presbiterium** előkészíti a közgyűlés tárgyait és bizonyos ügyekben önállóan intézkedik. Az evangélikus püspököt azelőtt **szuperintendensnek** hívták. Magyarországon 4 evangélikus egyházkerület van, úgymint: a dunáninnen, a dunántúli, a tiszai és a bányakerületi.

A négy egyházkerület alkotja a magyarhoni egyetemes evangélikus egyházat vagy „**egyházegyetemet**“, amelyet az egyetemes felügyelő, a hivatalára nézve legidősebb püspökkel együtt vezet. Az egyházegyetem ügyeit az **egyetemes közgyűlés** intézi. Az egyházegyetem presbiteriuma előkészíti az ügyeket és bizonyos esetekben intézkedik is.

Egyházi egyesületek.

Különleges egyházi feladatok szolgálatára alakulnak az egyház jóváhagyása és ellenőrzése mellett az egyházi egyesületek, mint például: Nőegyletek, Luther-Társaság, Luther-Szövetség, Konfirmandusok Egyesülete stb.

A **külmissziói egyletek** célja a nemkeresztyén népeknek Krisztushoz vezetése.

A **belmissziói munka** célja az evangéliumi öntudat erősítése és a keresztyén társadalom bajainak gyógyítása.

A **Luther-Társaság** evangélikus szellemű, vallásos irodalom ápolásával, imakönyvek, vallásos népi-íratok kiadásával foglalkozik s 1886-ban alakult.

A **Luther-Szövetség** az evangélikus eszmények társadalmi megerősítésére törekszik.

Az evangélikus egyház jótékony intézetel.

Az evangélikus egyház, hogy az emberiség szelleme és anyagi jólétét előmozdítsa, mindenféle jótékony intézeteket állít fel. Ilyenek a **Bibliai-Társulatok**. Ezek olcsó pénzen, az előállítási költségen alul, árusítják a bibliát, hogy minden ember, még a legszegényebb is, megvehesse magának. Azonkívül lefordítják a szentírást különböző nyelvekre, hogy mindenki anyanyelvén olvashassa.

Azon lelkészeket, akik a pogány népeknek hirdetik az evangéliumot, **misszionáriusoknak** nevezzük

s az intézetet, amelyben ezeket kiképzik, **missziói intézetnek** hívják.

A mult században (1832) keletkezett Németországban a **Gusztáv Adolf-egylet**, melynek célja szegény egyházaknak templomot és iskolát építeni, a más vallásúak közt szétszórta élő evangélikusoknak lelkeszt küldeni, egyszóval szegény evangélikus gyülekezeteket segélyezni.

A német Gusztáv Adolf-egylet mintájára keletkezett nálunk a **Gyámintézet**, melynek ugyanaz a célja. Újabb hivatalos neve Gusztáv Adolf gyámintézet.

A betegek ápolásával foglalkoznak a **diakonisszák**. Hazánkban Budapesten, Békéscsabán és Győrben van ily, diakonisszákat képző intézet. Az árvák számára **árvaházakat** állítanak fel. Az elaggottak és nyomorékok számára **szegényházakat** alapítanak.

Jézus evangéliomának szociális áldásai.

Jézus volt az első, aki kinyilatkoztatta, hogy Isten a mi mennyei Atyánk, az emberek a mennyei Atyának gyermekei, tehát testvérek egymás között. Jézus kinyilatkoztatta ezt a tant a „Miatyánk“-ban. Ezt a magasztos tant az ókor nem ismerte. A bálvány Istenek oly képzelt hatalmasságok voltak, akiknek jóindulatát áldozatok útján kellett megnyerni. A pogány népeknek **nemzeti Isteneik** voltak. Egyesek ezekről származtatták magukat, mint például a görögök. De rendszeren nem az egész nép s nem minden tagja tartotta isteni eredetűnek magát, hanem elsősorban a fejedelmek s ezekhez csatlakoztak aztán a kiváltságos jogokra igényt tartó nemesek és papok. A nép nagy

tömege jogtalan páriaként, rabszolga módra töltötte életét s sokszor, mint az állat, adás-vevés tárgya volt (rabszolgakereskedés). Általában egy nép tagjai sem voltak egyenlők, hanem különböző társadalmi rétegekre, kasztokra osztottak. A különböző népek egymáshoz való viszonya pedig az volt, hogy mindegyik nép magát tartotta Isten kiválasztott népének s a másikat lenézte. A népek között sokszor áthidalhatatlan válaszfalak voltak, úgy hogy például az izraelita nem evett egy asztalnál a samaritanussal, a görög pedig minden más népet barbárnak tartott.

Jézus ezeket a válaszfalakat ledöntötte a testvéri szeretet tanításával s a felebaráti szeretet hirdetésével. Tanításának legszebb gyöngye ebben a vonatkozásban az irgalmas samaritanusról szóló példázat. Ez a testvéri és felebaráti szeretet abból a hitből fakad, hogy Isten, a mi mennyei Atyánk. Ha Isten mennyei Atyánk, akkor mi emberek egymás közt testvérek vagyunk.

A testvériség eszméje csak addig áll fenn, míg szívünkben a mennyei Atyában való hit él. A hitetlen, aki nem hisz a mennyei Atyában, a szegényt, a nyomorban élő embertársát, felebarátnak, testvérnek tekinteni soha nem fogja. Azért a hitetlenség terjedésével az önzés és a zsarnokság uralma terjed. Ezzel szemben Jézus testvéri szeretetéből az állami és társadalmi vívmányok s a különböző szeretet-intézmények egész sora fakad, amelyekkel a mai kor dicsekedhetik.

„Arról ismertük meg a szeretetet, hogy Ő az ő életét adta érettünk: mi is kötelesek vagyunk oda-

adni életünket a mi atyánkfiáiért. Akinek pedig van miből élnie e világon s elnézi, hogy az ő atyafia szükségben van és elzárja attól az ő szívét, miképpen marad meg abban az Isten szeretete? Fiacskáim, ne szóval szeressünk, hanem cselekedettel.“ I. János III. 16—18.

Jézus szeretet evangéliumából fakadó állami és társadalmi vívmányok és áldások.

1. A pogány zsarnoksággal szemben Jézus a következőket tanította: „Tudjátok azt, hogy akik a pogányok között fejedelmeknek tartatnak, uralkodnak fölöttük és az ő nagyaik hatalmaskodnak rajtuk. De nem így lesz közöttetek, hanem aki nagy akar lenni közöttetek, az legyen a ti szolgátok: s aki közületek első akar lenni, mindenkinek szolgálja legyen. Mert az embernek fia nem azért jött, hogy néki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon és adja az ő életét váltságul sokakért.“ Márk ev. X. 42—45.

A keresztyén állam ma új alapokra fektette az emberek egymáshoz való viszonyát. A keresztyén nemzet tagjai nem oszolhatnak kasztokra, hanem egyenlők és szabadok. A testvéri szeretetnek és lelki szabadságnak az elvét Jézus hirdette először.

2. A szegényekkel, nyomorultakkal szemben a pogány társadalmak ridegek voltak, nem ismerték a krisztusi szeretetet. A római császárok időközönként összefogdostatták a pogány Rómában a csavargókat és szegényeket, rozoga hajóra tették, kivítették a tenger

mélyére, ott megfúrták a hajót és emberestől elsüllyesztették.

Ezzel szemben a keresztyén társadalom a szegények felkarolásával és nagyarányú jótékonykodásával gondoskodik a munkanélküliekről és az elhagyottakról. A keresztyén egyház első szociális intézménye volt a **szegénygondozói** állás megszervezése a jeruzsálemi gyülekezetben. Hét diakonust választottak. Ilyen szegénygondozó diakonus volt István, az első vértanu is. **Árvaházakat, kórházakat, aggok otthonát** hiába keresünk a pogány társadalomban, ellenben a keresztyén társadalom felállította azokat. Az ókorban a belpoklosokat, ragályos betegeket a szabad ég alá üzték, amint azt a tíz belpoklosról szóló példabeszéd igazolja. A keresztyén társadalom Jézus szellemének hatása alatt gondoskodik a fertőző- és gyógyíthatatlan betegek kórházi ápolásáról, ellátásáról és lelki gondozásáról.

Evangéliumi lelkületű emberek indították meg **a rabszolgakereskedés elleni** mozgalmat Amerikában. Mozgalmukra a rabszolgaságot Észak-Amerikában és másutt is eltörölték s most már a rabszolgatartás az egész világon kiveszőfélben van.

A nő és a gyermek helyzete a pogány és a keresztyén társadalomban.

I. **A nő helyzete** a pogány társadalomban alárendelt, sőt rabszolgai sors volt. Még manapság is vannak oly földterületek, ahol ez fennáll. Így pl. Indiában a nő helyzete alárendelt, sőt rabszolgai. A nők és a leányok különzártan élnek és a férfiak és a fiúk 10 éves koruktól kezdve külön lakosztályban laknak; a család nőtagjaival együtt nem étkeznek.

Még sanyarúbb a nő helyzete a többi pogány népeknél, akik egyenesen rabszolgaságban tartják a nőt és a leányt. Vannak pogány törzsek, ahol a napi munkát a nők végzik és a férfiak még a teherhordást is szívesen végzik. A régi görögök ugyancsak különbséget tettek a férfiak és a nők között. Platon, a legnagyobb görög filozófus halálát ad irataiban az Istennek, hogy őt férfinak teremtette és nem nőnek. Az izraelitáknál sem volt a nő egyenrangú a férfival. A fiút taníttatták, de a leányt nem és a zsinagógában a nők ráccsal elkerített helyen tartózkodhattak, a férfiak nem is láthatták őket.

Jézus tanításával megváltoztatta a nő szociális helyzetét és egyenrangúságra emelte a férfival.

Jézus tanításának következménye az is, hogy a leánygyermeket úgy iskoláztatják, mint a fiúkat és a közélet terén a közpályán érvényesülhetnek és megkereshetik a mindennapi kenyerüket. S ezért nagy hálával tartoznak a nők Jézusnak.

II. A gyermek helyzete a pogány társadalomban egészen az apa önkényétől függött; az apa a gyermek fölött szabadon rendelkezett. A római patricius családban az újszülött gyermeket a földre tették és ha az apa felemelte, akkor életben tartották, ha nem, akkor elpusztították. A mai kínaiaknál egyes vidékeken az elsőszülött leánygyermeket vízbefojtják vagy éhségtornyokba vetik, mert csapásnak tekintik a születését. A felnőtt gyermeket az apa rabszolgának adhatta el és a gyermeknek ezt el kellett tűrnie. A kínaiaknál nagyon gyakori eset volt, hogy kockán eljátszották az apák gyermekeiket, mint manapság másutt sok fiúgyermek elkártyázza az apai örökséget.

Ezzel szemben Jézus azt a magasztos elvet állította fel, hogy minden gyermek Istennek drága ajándéka, akiért a szülő felel. Mindkét nembeli gyermek egyenrangú a keresztyén családban. Ez is Krisztus tanításának az áldása.

Tehát mi evangélikusok büszkén vallhatjuk, hogy az első nyomtatásban megjelent magyar könyveket Luther követői, az evangélikusok írták.

A reformációnak újjáalkotó erejét semmi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy — habár hazánk a XVI. században a politikai beharcok, török hódítások és rombolások színtere volt, — egyházi, iskolai és irodalmi téren nem kevesebb, mint 28 nyomda működött, melyek kizárólag evangélikusok és reformátusok birtokában voltak. A magyar nyomdák között úttörő volt az evang. gróf Nádasdy Tamás költségén Újszige-ten felállított nyomda. Az állandó nyomdák mellett feltűntek a vándornomdák is. Egyik-másik protestáns pap igehirdető hivatása mellett író, betűszedő, nyomtató és könyvárus is volt egy személyben. E korszakban létrejön a magyar elbeszélő és lírai költészet is. E korszak két legnagyobb lírikusa Balassa Bálint, az evangélikusok neveltje és tanítványa, Rimai János pedig evangélikus egyházunk híve.

A protestáns magyar irodalom fellendülése fejlesztő hatás-sal volt a magyar római katolicizmusra is. Ennek hatása alatt létrejön a XVII. században Pázmány Péter irodalmi működése. A protestáns főiskolák mintájára alapítják Nagyszombaton a Pázmány-egyetemet és egy róm. kat. nyomdát.

Az üldözések alatt, amikor a magyar protestantizmus gyengült, visszafejlődött a magyar nemzeti irodalom is és az iskolában a magyar nyelv helyére újból a latin nyelv lépett.

De az elnyomatás idején is a magyar protestantizmus és az evangélikus egyház főtényező maradt a nemzeti művelődés-ben. Az evangélikus Bárany György sürgette a szatmári béke évében, 1711-ben, hogy be kell vinni a magyar nyelvet a tanít-sásba. — Az evangélikus Bél Mátyás pozsonyi liceumi igazgató és lelkész írta az első német nyelven megjelent magyar nyelv-tant; ő adta ki elsőnek történelmünk forrásműveit s bevezette a földrajz tanítását a liceumba.

A híres Tessedik Sámuel szarvasi ev. lelkész állította fel az első gazdasági iskolát. — 1780-ban indítja meg az evang. Ráth Mátyás lelkész Pozsonyban az első magyar lapot. — A görög-római klasszikai iránynak halhatatlan művelője az evangélikus Berzsenyi Dániel volt. — Mikszáth Kálmán, Maróthy Jenő irodalmunk kiválóságai evangélikusok. — A legújabb időben, 1848-ban, a magyar szabadságharc két vezér-csillaga, Petőfi Sándor és Kossuth Lajos, evangélikusok voltak. Mindebből látható, hogy Luther követői, az evangélikusoknak a magyar irodalom és művelődés terén mindig vezetőszerepük volt.

MAJBA J. VILMOS

BUDAPEST X. KER. EV. LELKIPÁSZTOR

M Ű V E I

ÉS FELELŐS SZERKESZTŐSÉGE ALATT MEGJELENT
FOLYÓIRATOK

J E G Y Z É K E

KIADÁS:

Dr. Luther Márton Kis Kátéja magyarázatokkal	1941.	XX.
Der Kleine Katechismus mit Erklärungen	1941.	I.
Malý Katechismus Dra Martina Luthera výsvetlivkami		III.
Kis Énekeskönyv		IV.
Harcotéri imakönyv	1917.	VI.
Hadikórházi imakönyv	1915.	
Lelki Balzsam I.—II. füzet	1915.	
Útmutató a keresztyén igazságra	1892.	
A vallástanítás rendezésének szükséges volta . . .	1904.	
Luther-Társasági évkönyvek: 1908—1909—1910—1911.		
1912—1913—1914—1915—1916—1917.		
Evangelikus Egyházi Értesítő. Évfolyam: 1908—1909.		
1910—1911—1912—1913—1914.		
1915—1916—1917—1918—1919.		
Belmisszió. Évfolyam:	1914—1915—1916—1917.	
Örtüzek	1924.	
Reformáció. Költemények gyűjteménye	1917.	

Felelős kiadó: Majba J. Vilmos.

98.066 — Hornyánszky Viktor R.-T. nyomdai műintézet, Budapest.
Felelős: Nemes Lajos műszaki igazgató.